

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η αντιμετώπιση του φαινομένου στον τραπεζικό κλάδο

Θεόδωρος Καραδήμας*, Παναγιώτα Καραδήμα**

*Υποψήφιος Διδάκτωρ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας. Στοιχεία επικοινωνίας: thodoris@otenet.gr

**Φοιτήτρια του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας. Στοιχεία επικοινωνίας: pn_karadima@yahoo.gr

Περίληψη

Η σημερινή κοινωνία η οποία διακατέχεται από την απελευθέρωση των παγκόσμιων αγορών, την αδιάλειπτη μεταφορά κεφαλαίων και εργαζομένων, καθώς και τη ραγδαία διάχυση των τεχνολογικών επιτευγμάτων, έδωσε τη δυνατότητα στην πραγματοποίηση αλλαγών που έως τώρα φάνταζαν αδιανόητες. Αυτό όμως ευνόησε την ανάπτυξη εγκληματικών ενεργειών, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, φαινόμενο που πολλές φορές αναφέρεται και ως ξέπλυμα χρήματος. Το οργανωμένο έγκλημα, εκτός από τη διάβρωση που επιφέρει σε μία κοινωνία και στα μέλη της, αποτελεί σοβαρή απειλή για την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Για τον περιορισμό και τη σταδιακή εξάλειψη του φαινομένου, από την πλευρά τους τα κράτη, σε εθνικό και σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν προβεί στη θέσπιση νόμων, ικανών να αποτελέσουν τροχοπέδη σε αυτές τις δραστηριότητες. Στη παρούσα ερευνητική προσπάθεια, επιχειρείται η διερεύνηση της έκτασης του φαινομένου, σε διεθνές επίπεδο, με τη χρήση σχετικής βιβλιογραφίας. Ακόμη, η ανάλυση μας επεκτείνεται στα μέτρα πρόληψης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία αποτελεί τον ισχυρότερο τραπεζικό οργανισμό στη χώρα μας, με τη διανομή 104 ερωτηματολογίων σε υπαλλήλους της στην περιοχή της Αθήνας. Τα αποτελέσματα δεν ήταν ενθαρρυντικά, καθώς παρατηρήθηκαν ελλείψεις σχετικά με βασικές γνώσεις αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος, το οποίο αρκετοί ερωτώμενοι δεν το εκλαμβάνουν ως οικονομικό έγκλημα. Ακόμη, η παρεχόμενη εκπαίδευση από την Τράπεζα, δεν κρίνεται ως ικανοποιητική. Τέλος, σε περιπτώσεις «καλών πελατών» δεν τηρούνται οι οδηγίες της FATF, με συνέπεια να μην ελέγχεται επιμελώς η προέλευση των χρημάτων που εισρέουν στην Τράπεζα.

Λέξεις κλειδιά: ξέπλυμα χρήματος, όγκος ξεπλύματος χρήματος, οικονομικό έγκλημα, διωκτικές αρχές, τράπεζες, αυξημένη δέουσα επιμέλεια.

Εισαγωγή

Πολύ συχνά γίνεται λόγος για περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, γνωστές ως ξέπλυμα χρήματος. Αναλυτικότερα, σε μία προσπάθεια να κατανοήσουμε τους μηχανισμούς που διέπουν τέτοιου είδους ενέργειες, επιχειρούμε μία ενδελεχή μελέτη των διαδικασιών από τις οποίες απορρέει η οικονομική δραστηριότητα που ονομάζεται ξέπλυμα χρήματος και η συνακόλουθη συγκάλυψη του. Ακόμη, καλό είναι να γίνει σαφές, το γεγονός ότι, τα άτομα τα οποία κερδίζουν χρήματα από τέτοιου είδους οικονομικές διαδικασίες, έχουν ως μοναδικό σκοπό την ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση του πλούτου τους, προσπαθώντας πάντα να δρουν με διακριτικότητα, ώστε να μην εγείρουν υποψίες από την πλευρά των διωκτικών αρχών.

Επιπρόσθετα, καλό είναι να αναφερθεί, ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποτελεί τροχοπέδη στην απρόσκοπτη οικονομική σταθερότητα και ευημερία. Αυτό συμβαίνει γιατί, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου η παγκόσμια οικονομική σταθερότητα έχει διαταραχθεί από τη δράση ομάδων ή

ατόμων, τα οποία εμπλέκονται σε τρομοκρατικές επιθέσεις, η χρηματοδότηση των οποίων προήλθε από χρηματικά κεφάλαια προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Ακόμη, ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι, το γεγονός ότι, τα κέρδη τα οποία προέρχονται από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες εισέρχονται με παντοίους τρόπους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μπορούν στη συνέχεια να ξαναχρησιμοποιηθούν σε χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων, στην επένδυση νόμιμων δραστηριοτήτων και τέλος μπορούν να χρηματοδοτήσουν οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα, οξύνοντας ακόμη περισσότερο την ήδη νοσηρή οικονομική πραγματικότητα (Masciandaro 1999).

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν είναι καινούργιο. Αυτό το αναφέρουμε γιατί, υπάρχει πολλές δεκαετίες και εξελίσσεται ταυτόχρονα με την εξέλιξη των σύγχρονων κοινωνιών, αποτυπώνοντας την προσπάθεια συγκεκριμένων ατόμων να συγκαλύψουν τις παράνομες οικονομικές δραστηριότητες τους και να τις εμφανίσουν ως νόμιμες. Ο βασικότερος τρόπος που χρησιμοποιείται για τον «καθαρισμό» του χρήματος είναι η προσπάθεια διοχέτευσης του, διαμέσου μίας πλειάδας συναλλαγών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, ώστε να σβηστεί η οποιαδήποτε υπόνοια για την πραγματική προέλευση των χρημάτων αυτών.

Παράλληλα, με τις παράνομες οικονομικές δραστηριότητες που συνοδεύουν το χρήμα ως γενικότερο μέσο συναλλαγών, μπορούμε να έχουμε και παράνομες δραστηριότητες οι οποίες προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τα κέρδη τους, όπως είναι τίτλοι ακινήτων, αυτοκίνητα, πλοία, κοσμήματα, αεροπλάνα, έργα τέχνης και πολλά άλλα. Γίνεται αντιληπτό από τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, ότι το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελεί δυσλειτουργία ελέγχου και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συνακόλουθα εμφανίζει την αδυναμία που διακατέχει την πολιτεία να καταπολεμήσει με τα νόμιμα μέσα που διαθέτει το νοσηρό αυτό φαινόμενο (Chaikin 2009).

Οι φάσεις του ξεπλύματος χρήματος και η αναγκαιότητα ενσωμάτωσης του σε μοντέλα

Προσπαθώντας να επιτευχθεί η πρόληψη αλλά και η καταστολή του νοσηρού αυτού φαινομένου, για την ομαλή οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών, είμαστε αναγκασμένοι να εντάξουμε σε μοντέλα τις διάφορες φάσεις που το χαρακτηρίζουν. Η ενδεδειγμένη μελέτη πολλών ετών έχει αποδείξει ότι η προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παρουσιάζει την τάση να επαναλαμβάνει συνεχώς, τακτικές που έχει ήδη χρησιμοποιήσει και στο παρελθόν. Αυτή η διαπίστωση, μας οδήγησε στο συμπέρασμα, ότι θα μπορούσαμε να τυποποιήσουμε τις μεθόδους δράσης των ατόμων που ξεπλένουν βρώμικο χρήμα σε συγκεκριμένα μοντέλα (Yuksel 1991). Επίσης, καλό είναι να μην αμεληθεί να αναφερθεί το γεγονός ότι, τα μοντέλα των κύκλων, το τελεολογικό και των φάσεων, που θα αναλυθούν παρακάτω, αποτελούν την Ευρωπαϊκή άποψη σχετικά με το ξεπλύμα χρήματος. Τέλος, στην παρούσα ερευνητική πρόταση, θα εργασθούμε με βάση την Ευρωπαϊκή άποψη, που θα αποτελέσει οδηγό στην ανάλυση μας για το υπό εξέταση φαινόμενο (Unger et al. 2006).

Τα μοντέλα των κύκλων

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν, τα χρήματα τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελούν θα μπορούσαμε να πούμε, κάποιου είδους κυκλοφοριακό σύστημα, στο οποίο τα χρήματα αυτά εισέρχονται στη νόμιμη οικονομία, όπου επενδύονται και διαστρωματώνονται/συσσωρεύονται (placement/layering). Εν συνεχεία, τα χρήματα αυτά, που μέχρι τώρα υπήρχαν ως «νόμιμα» κεφάλαια στην οικονομία, ξαναχρησιμοποιούνται ξανά στην παράνομη οικονομία, με σκοπό να χρηματοδοτήσουν παράνομες δραστηριότητες. Αυτή η επαναχρησιμοποίηση των κεφαλαίων αυτών, μπορεί να γίνει, είτε άμεσα, δηλαδή

απευθείας σε χρηματοδότηση εγκληματικών ενεργειών, είτε έμμεσα διαμέσου της οδού των νόμιμων επενδύσεων (Blomberg et al. 2004).

Το τελεολογικό μοντέλο

Το συγκεκριμένο μοντέλο δημιουργήθηκε και εξελίχθηκε από τον Ελβετό καθηγητή Dr. Jürg-Beat Ackermann σε συνεργασία με τον αμερικανό Καθηγητή Dr. James Preston. Ο βασικός σκοπός του μοντέλου αυτού είναι η διερεύνηση των σκοπών που διέπουν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Erasmus 2009). Σύμφωνα με την άποψη τους, για να επιτευχθούν οι σκοποί των ατόμων που εμπλέκονται σε οικονομικά εγκλήματα, χρησιμοποιούν ορισμένους τρόπους δράσης. Αναλυτικότερα, αφού τα άτομα αυτά έχουν επιλέξει τη μέθοδο που θα ακολουθήσουν, το επόμενο βήμα είναι η επιμελής κάλυψη των δραστηριοτήτων τους, με τη συνδρομή ατόμων που έχουν τη δύναμη να το πραγματοποιήσουν αυτό. Τέτοιοι άνθρωποι μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι σε θέσεις του δημοσίου τομέα όπως εφορίες και υπουργεία και φυσικά δικαστικοί και δικηγόροι, οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της επιχειρούμενης συγκάλυψης (Blomberg et al. 2004).

Το τελεολογικό μοντέλο περιλαμβάνει τρία επίπεδα, τα οποία είναι τα παρακάτω:

1) Οι σκοποί της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

α) Ολοκλήρωση, δηλαδή η συστηματική απόκρυψη και μετατροπή των παράνομων χρημάτων σε νόμιμα. β) Η επένδυση των χρημάτων αυτών στη νόμιμη οικονομία. γ) Η αποφυγή πληρωμής φορολογίας για τα χρήματα αυτά. δ) Η χρησιμοποίηση των χρημάτων αυτών με σκοπό να χρηματοδοτηθούν παράνομες δραστηριότητες.

2) Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν

α) Επέκταση των παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων όχι μόνο στα στενά εθνικά όρια μίας χώρας, αλλά και σε χώρες του εξωτερικού. β) Δημιουργία επιχειρηματικών μονάδων, με σκοπό την καλύτερη κάλυψη των δραστηριοτήτων τους. γ) Χρησιμοποίηση αξιολογίων, λογαριασμών με τους οποίους μεταφέρουν χρήματα σε όλο τον κόσμο.

3) Παράγοντες που ενισχύουν τη διάδοση του φαινομένου

α) Οι δραστηριότητες αυτές πλέον έχουν διεθνή χαρακτήρα και προσανατολισμό, καθώς δε περιορίζονται σε εθνικά όρια. Σε αυτό συμβάλει καταλυτικά και η αδυναμία συγκρότησης κοινής πολιτικής από πλευράς των εθνικών κρατών, ώστε να καταπολεμηθεί το οικονομικό έγκλημα. β) Η ύπαρξη του απορρήτου των συναλλαγών, βοηθά να μεταφέρονται χρήματα σε όλο τον κόσμο, των οποίων η προέλευση δεν είναι νόμιμη.

γ) Η προστασία που απολαμβάνουν οι εγκληματίες από δικαστικούς και δικηγόρους, είτε σε τοπικό, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο. γ) Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στον τραπεζικό τομέα, παρέχει τη δυνατότητα να πραγματοποιούν συναλλαγές τραπεζικού χαρακτήρα από όλο τον κόσμο, ακόμη και από τον προσωπικό τους ηλεκτρονικό υπολογιστή, διαμέσου του E-Banking, μέθοδος που γνωρίζει τεράστια απήχηση στις μέρες μας.

Τα μοντέλα των φάσεων

Ο κυριότερος σκοπός της νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενων από παράνομες δραστηριότητες είναι η δράση με τρόπο τέτοιο που να διασφαλίζει τη μυστικότητα των παράνομων ενεργειών, καθώς και η μετατροπή των χρημάτων αυτών από παράνομα σε «νόμιμα». Παρόλα αυτά, η συστηματική απόκρυψη των εγκληματικών δραστηριοτήτων κάποιων ατόμων, δεν αποτελεί πανάκεια. Αυτό γιατί, τα χρήματα που αποκτήθηκαν με αυτόν τον τρόπο, αν δεν μπορούν να

χρησιμοποιηθούν από τους δράστες, είναι άχρηστα. Για να είναι χρήσιμα τα χρήματα αυτά, είναι αναγκαίο να ενταχθούν και κατ' επέκταση να επενδυθούν στη νόμιμη οικονομία (Blomberg et al. 2004).

Ο δημιουργός των μοντέλων των φάσεων είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, ο οποίος με το έργο του λειτούργησε καταλυτικά ώστε να εισαχθούν ασφαλιστικές δικλείδες στο Ελβετικό νομικό σύστημα, οι οποίες προστάτευαν την οικονομία από τον κίνδυνο του ξεπλύματος χρήματος και του οικονομικού εγκλήματος γενικότερα. Με βάση το εν λόγω μοντέλο, το ξέπλυμα χρήματος διακρίνεται σε πρώτου και δεύτερου βαθμού. Επιπρόσθετα, υπεισέρχεται και σε τομείς όπως το γεγονός ότι, υπάρχουν χώρες εμπορίου όπως τις χαρακτηρίζει, στις οποίες δημιουργείται το βρώμικο χρήμα, καθώς και χώρες στις οποίες πραγματοποιείται το ξέπλυμα του χρήματος. Στις χώρες, που ξεπλένεται το χρήμα, εδρεύουν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία αναλαμβάνουν να νομιμοποιήσουν τα χρήματα αυτά και πολύ συχνά αυτές οι χώρες είναι γνωστές ως φορολογικοί παράδεισοι (Buchanan 2004).

Όπως αναφέραμε υπάρχουν δύο φάσεις σύμφωνα με το μοντέλο αυτό.

Η πρώτη φάση περιλαμβάνει τα εξής:

α) Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων όπως σπίτια, επιχειρήσεις, σκάφοι αναψυχής, ελικόπτερα, αυτοκίνητα κ.α., τα οποία προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. β) Χρήματα τα οποία η προέλευση τους τα καθιστά παράνομα. γ) Βραχυπρόθεσμες συναλλαγές, οι οποίες αποτελούν κάλυμμα εγκληματικών συναλλαγών. δ) Τέλος, περιλαμβάνεται μία συστηματική προσπάθεια να παρεμποδιστεί κάθε δυνατότητα αποκάλυψης των παράνομων αυτών δραστηριοτήτων.

Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει τα εξής:

α) Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, όπως και στην πρώτη φάση, με τη διαφορά ότι σε αυτή την περίπτωση τα χρήματα προέρχονται εξολοκλήρου από εγκληματικές δραστηριότητες και μόνο. β) Τη δημιουργία επιχειρηματικών μονάδων, των οποίων η διάρκεια ζωής τους είναι ενός ή δύο ετών. γ) Τέλος, και στη δεύτερη φάση, παρατηρούμε ότι η ολοκλήρωση των παράνομων εργασιών είναι και πάλι η συστηματική κάλυψη των δραστηριοτήτων αυτών από τις δικωτικές αρχές.

Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος

Άμεση διοχέτευση των χρημάτων

Η μέθοδος του μυρμηγκιού (smurfing)

Η μέθοδος του μυρμηγκιού (smurfing) αποτελεί συνήθης τακτική. Η βασική δομή στην οποία βασίζεται είναι απλή. Πιο συγκεκριμένα, τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα, κατανέμονται διαμέσου μίας πλειάδας συναλλαγών, με πολύ μικρό όγκο χρημάτων ώστε να μην κινούν τις υποψίες των δικωτικών αρχών (Baker 2005). Επιπρόσθετα, για να επιτελεστούν αυτές οι ενέργειες, απαιτείται η συνέργεια ανθρώπων οι οποίοι είναι υπεράνω υποψίας και θα διαδραματίσουν ρόλο μεσολαβητή. Οι μεσολαβητές, πραγματοποιούν τις καταθέσεις στα εκάστοτε τραπεζικά ιδρύματα σε συγκεκριμένους τραπεζικούς λογαριασμούς, για λογαριασμό τρίτων ατόμων.

Η μέθοδος της φυσικής μεταφοράς χρημάτων

Η μέθοδος της φυσικής μεταφοράς χρημάτων, αποτελεί την παλαιότερη και φυσικά απλούστερη, από άποψη πολυπλοκότητας χρησιμοποιούμενη μέθοδο. Αυτή η διαδικασία επιτυγχάνεται με απλή τοποθέτηση των παράνομων χρημάτων σε συσκευασίες που υποτίθεται ότι περιέχουν εμπορεύματα, με την αποστολή χρημάτων διαμέσου ταχυδρομείου, ακόμη και σε ταξιδιωτικές βαλίτσες όπου έχουν τοποθετηθεί χρήματα. Ο προορισμός των χρημάτων αυτών, είναι χώρες οι οποίες είναι συχνά γνωστές ως φορολογικοί παράδεισοι, οι οποίες υποθάλπουν συστηματικά παράνομες

δραστηριότητες, εφαρμόζοντας μηδενικούς ελέγχους αναφορικά με τη προέλευση των χρημάτων (Argentieri et al. 2006).

Η έμμεση διοχέτευση των χρημάτων

Οι ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών

Με τον όρο ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών ονομάζουμε λογαριασμούς με πολύ αυξημένες δυνατότητες κατάθεσης χρημάτων, οι οποίοι δημιουργούνται από τραπεζικά ιδρύματα από όλο τον κόσμο (master account holders) σε τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, εκ μέρους πελατών τους οι ονομαζόμενοι υποδικαιούχοι (sub-account holders). Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί κάποια τράπεζα έναντι αμοιβής να μεσολαβήσει σε διάφορες τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών, ώστε οι πελάτες της να προβούν σε μία πλειάδα τραπεζικών εργασιών (Campbell 2000). Επιπρόσθετα, είναι ορθό να αναφέρουμε ότι ένα ακόμη πλεονέκτημα των ενδιάμεσων λογαριασμών πληρωμών, είναι η δυνατότητα που παρέχουν στους υποδικαιούχους να εκδίδουν επιταγές, να πραγματοποιούν καταθέσεις και αναλήψεις χρημάτων (Chong and Lopez-de-Silanes 2006; Compin 2008).

Οι συναλλαγές μέσω διαδικτύου

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο, να αναφερθεί ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει το διαδίκτυο σε μία πλειάδα δραστηριοτήτων (Cuéllar 2003). Από την εξάπλωση του διαδικτύου, ήταν αναμενόμενο να ωφεληθούν οι τραπεζικοί οργανισμοί καθώς, τα χρήματα πλέον μπορούν να είναι διαθέσιμα οποιαδήποτε στιγμή και σε οποιοδήποτε μέρος. Αναλυτικότερα, παρέχεται η πρόσβαση σε ένα ευρύ παγκόσμιο πεδίο δραστηριοτήτων, με τα τραπεζικά ιδρύματα να διαδραματίζουν ρόλο διαμεσολαβητικό σε αυτές τις χρηματικές ροές (Dorn and Levi 2008; Gao et al. 2007; Gao and Xu 2009; Geiger and Wuensch 2007).

Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος

Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος, έχει πολλές φορές χρησιμοποιηθεί από ανθρώπους του εγκληματικού χώρου, που στοχεύουν να καθαρίσουν τα παράνομα χρήματα που διαθέτουν από τα στοιχεία που τα καθιστούν «βρώμικα». Για να επιτευχθούν οι στόχοι τους, τα άτομα αυτά, επενδύουν τα χρήματα τους σε χρηματιστηριακά προϊόντα, ακόμη και διαμέσου εταιρειών (νομικά πρόσωπα). Τα χρηματιστηριακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για επενδύσεις είναι τα: αμοιβαία κεφάλαια, οι μετοχές εταιρειών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών, τα repos, τα ομόλογα και η αγορά παραγώγων (Gnutzmann et al. 2008; Graham 2003). Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από μελέτη την οποία δημοσίευσε η FATF (2010) με την οποία επιχείρησε να αναλύσει και να παρουσιάσει, τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους ξέπλυματος χρήματος διαμέσου του χρηματοπιστωτικού κλάδου. Οι μέθοδοι αυτές είναι οι παρακάτω: α) Ανώνυμα ομόλογα. Τα οποία σε αρκετές χώρες γνωρίζουν ιδιαίτερη άνθηση, προσφέρουν τη δυνατότητα αγοράς τους ή ακόμη και μεταβίβασης τους, χωρίς να απαιτούνται προσωπικά στοιχεία τα οποία είναι υποχρεωμένος να αναφέρει ο κάτοχος τους. Σε αυτές τις αγοραπωλησίες, δρουν καταλυτικά και παράγοντες όπως είναι το διαδίκτυο και η δυνατότητα υλοποίησης τραπεζικών συναλλαγών ακόμη και από προσωπικό υπολογιστή (Internet Banking). Οι κάτοχοι των ομολόγων αυτών, έχουν τη δυνατότητα, είτε να ρευστοποιήσουν τα ομόλογα αυτά, είτε να τα καταθέσουν σε τραπεζικό λογαριασμό ώστε να μπορούν να προβούν στην αγορά άλλων τραπεζικών προϊόντων (Masciandaro and Barone 2008). β) Συνταξιοδοτικά προγράμματα. Με τη χρήση τους, παρέχεται η δυνατότητα σε επενδυτές να επενδύσουν τα χρήματα τους σε χρηματοοικονομικά προϊόντα όπως είναι τα αμοιβαία κεφάλαια. Οι συμφωνίες που διέπουν τέτοια προϊόντα, είναι ιδιαίτερα εύκολο να αναιρεθούν και να διακοπεί η ισχύ τους, χωρίς χρηματική επιβάρυνση για τη διακοπή του συμβολαίου

με παράλληλη επιστροφή των επενδυμένων χρημάτων στον επενδυτή (McDowell 2001). γ) Penny stocks. Όπου, ονομάζουμε μία κατηγορία μετοχών, η οποία έχει ως βασικό χαρακτηριστικό της, ότι η τιμή με την οποία διαπραγματεύεται στις χρηματιστηριακές αγορές είναι πολύ μικρή. Ακόμη, είναι συχνό φαινόμενο, τέτοιου είδους μετοχές να εκδίδονται από εικονικές εταιρείες οι οποίες εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες (McDowell 2001). Επιπρόσθετα οι μετοχές Penny stocks, μπορούν να αγοραστούν στο χρηματιστήριο αξιών από ανθρώπους που υποτίθεται ότι επιθυμούν να επενδύσουν σε μία επιχείρηση η οποία επιδιώκει να εισέλθει άμεσα στο χρηματιστήριο. Στη συνέχεια, οι επενδυτές αυτοί πωλούν σε άλλους επενδυτές το μερίδιό τους, εμφανίζοντας τα βρώμικα χρήματά τους ως νόμιμα κέρδη (Menon and Kuman 2005). δ) Options. Τα συμβόλαια δικαιώματος προαίρεσης, αποτελούν ένα χρηματιστηριακό προϊόν, με το οποίο επιχειρείται μία απευθείας συμφωνία μεταξύ του αγοραστή και του πωλητή. Αναλυτικότερα, ο πωλητής πουλά δικαιώματα αγοράς σε καθορισμένη τιμή, για κάθε μετοχή και για συγκεκριμένο χρόνο. Επίσης, αν ένας καινούργιος επενδυτής θελήσει να εισέλθει στη συμφωνία, υπάρχει το ενδεχόμενο να εισέλθει με δυσμενέστερους όρους σε σχέση με αυτούς που ήδη υπάρχουν στην αγορά με δική του επιθυμία (Nair 2007). Το αρνητικό στοιχείο σε τέτοιες περιπτώσεις είναι ότι πολύ συχνά, οι λεγόμενοι «δυσμενείς όροι» που επιβάλλονται σε κάποιους επενδυτές, δεν είναι τίποτε άλλο από εικονικές συμφωνίες, που αποσκοπούν στην προώθηση παράνομων συναλλαγών.

Οικονομικές μονάδες (εταιρείες βιτρίνα)

Πρόκειται για οικονομικές μονάδες, οι οποίες θεωρούνται από την νομοθεσία ως νομικά πρόσωπα, που προβαίνουν σε νόμιμες επιχειρηματικές πράξεις, διαμέσου των διοικητικών τους στελεχών. Δέλεαρ για τα άτομα του εγκληματικού χώρου, αποτελούν εταιρείες βιτρίνα, οι οποίες εξαιτίας της φύσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκούν, διαθέτουν μεγάλη ρευστότητα και σταθερά λειτουργικά έξοδα. Τέτοιες επιχειρήσεις είναι τα εστιατόρια, χρυσοχορεία, κέντρα διασκέδασης και ταξιδιωτικά γραφεία (Organisation for Economic Co-operation and Development 2002; Nawaz et al. 2002).

Υπεράκτιες εταιρείες

Με τον όρο υπεράκτιες εταιρείες ή ακόμη καλύτερα υπεράκτιες δραστηριότητες, αναφερόμαστε κυρίως στη γεωγραφική τοποθεσία στην οποία εδρεύει η οικονομική μονάδα (Hampton and Mark 2002). Στις μέρες μας υπάρχουν οι ακόλουθοι τύποι υπεράκτιων εταιρειών (Holder 2003).

- Οι υπεράκτιες εταιρείες οι οποίες απολαμβάνουν μικρή, έως ανύπαρκτη φορολογία σε όλες τις δραστηριότητές τους (Hülse 2008). Οι οικονομικές μονάδες αυτές, συνήθως εδρεύουν σε χώρες οι οποίες συχνά αναφέρονται και ως οικονομικοί παράδεισοι. Τέτοιες χώρες είναι οι Σεϋχέλλες, τα νησιά Φίτζι, τα νησιά Κέιμαν, οι Παρθένοι νήσοι κ.α.
- Οι οικονομικές μονάδες οι οποίες δρουν σε χώρες οι οποίες τους προσφέρουν προνόμια τα οποία συνδυάζουν τα οφέλη που απολαμβάνουν τόσο οι υπεράκτιες εταιρείες, όσο και οι ημεδαπές εταιρείες των χωρών αυτών. Για παράδειγμα, δύναται η δυνατότητα, μία επιχείρηση ή ένας επιχειρηματίας, να δρα επιχειρηματικά ως υπεράκτια οικονομική μονάδα στα νησιά Φίτζι χωρίς να καταβάλει φορολογία, εξαιτίας του ότι η εν λόγω χώρα αποτελεί φορολογικό παράδεισο και να έχει μόνιμη κατοικία ή έδρα της εταιρείας στις Σεϋχέλλες, όπου πάλι απαλλάσσεται από φόρους εξαιτίας της ύπαρξης σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας (International Monetary Fund 2005).

- Οι επιχειρήσεις περιορισμένης ευθύνης και οι συνεργασίες περιορισμένης ευθύνης. Τέτοιοι είδους επιχειρηματικές δομές, αφορούν περιπτώσεις επενδύσεων σε υπεράκτιες επενδύσεις. Αυτό γιατί διαθέτουν χαρακτηριστικά όπως είναι η περιορισμένη ευθύνη των συμμετεχόντων και η συνακόλουθη συνεργασία αυτών με σημαντικά φορολογικά οφέλη. Ακόμη, τα κέρδη που θα αποκτηθούν από την επιχειρηματική δράση των ατόμων αυτών, διανέμονται στα μέλη της οικονομικής μονάδος και συνακόλουθα φορολογούνται για αυτά. Τα σημαντικά πλεονεκτήματα αυτής της επιχειρηματικής δομής, απολαμβάνουν τα άτομα τα οποία είναι μόνιμοι κάτοικοι των χωρών που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι. Αυτό γιατί μπορούν να απολαμβάνουν τις φοροαπαλλαγές των χωρών αυτών, χωρίς να είναι υπόχρεοι φόρου σε οποιαδήποτε άλλη χώρα του κόσμου και αν διαμένουν, αφού έστω και τυπικά είναι μόνιμοι κάτοικοι χώρας που ανήκει στην κατηγορία των οικονομικών παραδείσων (International Monetary Fund 2007).
- Οι εταιρείες που δρουν σε αρκετές ταυτόχρονα χώρες, απολαμβάνοντας σε κάθε μία από αυτές ειδικά φορολογικά προνόμια. Ο λόγος που ακολουθείται η εν λόγω τακτική από τις χώρες υποδοχής αλλοδαπών επιχειρήσεων, είναι η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Από την άλλη πλευρά, οι εκάστοτε οικονομικές μονάδες, με αυτόν τον τρόπο αποκτούν τη δυνατότητα να καρπώνονται σημαντικά οφέλη τα οποία μπορεί να ποικίλουν από χώρα σε χώρα (International Monetary Fund 2010).

Τα μέτρα πρόληψης των Ελληνικών τραπεζών

Σε αυτό το σημείο, επιχειρείται να διερευνηθούν σε βάθος τα μέτρα πρόληψης αλλά και καταπολέμησης φαινομένων ξεπλύματος χρήματος από τις Ελληνικές τράπεζες, σε συνδυασμό με την κείμενη νομοθεσία, αλλά και τις επιταγές της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδος (Αίvanου 2001).

Η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, σύμφωνα με απόφαση και παράλληλη εξουσιοδότηση της από την Τράπεζα της Ελλάδος, ασκεί τον εποπτικό ρόλο στα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας. Η απόφαση με την οποία κατοχυρώνεται ο ρόλος της, η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 336/29.2.1984, με την οποία παραχωρείται το δικαίωμα εξ ονόματος της Τράπεζας της Ελλάδος, να διενεργείται ο απαιτούμενος εποπτικός έλεγχος (Angell et al. 2005). Ακόμη, δε θα πρέπει να μην αναφερθεί, ότι και η ίδια η Τράπεζα της Ελλάδος, δε λειτουργεί αυθαίρετα, αλλά όλες οι δράσεις της διέπονται από το άρθρο 55^A του καταστατικού της, καθώς και του άρθρου 25 του Νόμου 3601/2007. Με αυτόν τον τρόπο καθορίζονται οι αρμοδιότητες της, που καλό είναι να έχει στη διάθεση της, καθώς και τα μέσα με τα οποία θα επιτύχει τους σκοπούς της.

Οι αρμοδιότητες που έχει η Τράπεζα της Ελλάδος (FATF 2010) σύμφωνα με το καταστατικό που διέπει τη λειτουργία της και την κείμενη νομοθεσίας της Ελληνικής Δημοκρατίας, Νόμος 3601/2007, της παρέχεται το δικαίωμα να παρεμβαίνει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε τομείς όπως η ίδρυση ενός νέου τραπεζικού ιδρύματος, τον τρόπο που αυτό λειτουργεί, καθώς και αν οι ενέργειες του είναι σύμφωνες με τους κανόνες που έχουν τεθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αποκλίσεις, τότε παρέχεται το δικαίωμα στην Κεντρική Τράπεζα, να προβεί στην εφαρμογή μέτρων που να αποσκοπούν στη συμμόρφωση του εν λόγω χρηματοοικονομικού ιδρύματος. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις ή ακόμη και χρηματικά πρόστιμα, είτε στο τραπεζικό ίδρυμα, είτε σε φυσικά πρόσωπα, τα οποία κρίνεται ότι ενέχονται σε αξιόποινες πράξεις. Μία ακόμη πολύ σημαντική δυνατότητα την οποία διαθέτει η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η δυνατότητα στοχευόμενου προσανατολισμού της οικονομίας προς μία κατεύθυνση που επιθυμεί εκείνη.

Με την Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/9.3.2006 πραγματοποιείται για πρώτη φορά μία συστηματική προσπάθεια καθορισμού ενός πλαισίου το οποίο θα διέπει τη λειτουργία και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς αναφορικά με τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας. Ακόμη, με το πλαίσιο αυτό καθορίζονται με σαφήνεια οι αρμοδιότητες και τα μέσα δράσης των διευθυντικών στελεχών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, διασαφηνίζονται ζητήματα όπως το τι θεωρείται παράνομη οικονομική δραστηριότητα και τι θεωρείται νόμιμη, ποιες δραστηριότητες κρίνονται ως ύποπτες και χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, καθώς και ποια στοιχεία κρίνεται σκόπιμο να διερευνώνται αναφορικά με την οικονομική δραστηριότητα τους ώστε να δημιουργείται το λεγόμενο προφίλ του εκάστοτε πελάτη (FATF 2010).

Ακόμη καλό είναι να μην αμελήσουμε να αναφερθούμε και στην απόφαση 231/4/13.10.2006 που έλαβε η Επιτροπή Τραπεζικών Θεμάτων καθώς και η Επιτροπή κεφαλαιαγοράς με την απόφαση της 23/404/22.11.06, όπου με αυτές τις δύο ενέργειες τους, επαναδιατυπώνονται τα μέσα δράσης ενάντια σε κάθε προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Όλα αυτά τα θεσμοθετημένα μέτρα από τις Ελληνικές Αρχές, είναι σύμφωνα με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πιο συγκεκριμένα, διατυπώνονται ευδιάκριτα στην 3^η Κοινοτική Οδηγία 2005/60/EK και την 4^η Κοινοτική Οδηγία 2006/70/EK. Όπου καθορίζονται σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο πλέον, τα μέτρα δράσης τα οποία θα τηρούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των κρατών μελών της ένωσης. Ακόμη, οι οδηγίες αυτές, ιδιαίτερα η 4^η Κοινοτική Οδηγία, η οποία ενσωματώνει την 3^η Κοινοτική Οδηγία, περιλαμβάνουν θα λέγαμε όλες τις σύγχρονες τάσεις που εκφράζουν της Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σχετικά με τη καταπολέμηση φαινομένων ξεπλύματος χρήματος (FATF 2010).

Επιπρόσθετα, οριοθετούνται ποια είναι τα μέτρα καταπολέμησης αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος, τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρα δέουσας επιμέλειας. Ακόμη με αυτά τα μέτρα, ελέγχεται η γενικότερη εικόνα του πελάτη, πιστοποιείται η ταυτότητα του, ελέγχεται η οικονομική και συναλλακτική του συμπεριφορά, αν έχει υποπέσει σε κάποιο χρονικό σημείο της ζωής τους σε οικονομικό παράπτωμα και ποιο το συνακόλουθο μέγεθος του παραπτώματος αυτού. Ακόμη, αξιολογώντας όλα τα παραπάνω στοιχεία, το εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, κατατάσσει τον πελάτη του σε κατηγορίες με βάση τον επαπειλούμενο κίνδυνο. Τέλος, από την 3^η και 4^η Κοινοτική Οδηγία, παρέχεται το δικαίωμα, σε περιπτώσεις όπου κρίνεται υψηλός ο κίνδυνος κάποιου πελάτη, να μη συνεργασθούν με αυτόν, ακόμη και να διακόψουν της περαιτέρω συνεργασία μαζί του (FATF 2010).

Τέλος, η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων με σχετική απόφαση της 281/5/17.03.2009 που εφαρμόζεται από τις 09.04.2009, διαφοροποιεί τα δεδομένα που έως τώρα καθόριζαν την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας. Με την εν λόγω απόφαση, επισημαίνει και κατηγοριοποιεί σε ξεχωριστούς τομείς δραστηριότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων, ζητήματα που σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και την συνακόλουθη χρηματοδότηση τρομοκρατικών ενεργειών με τα χρήματα αυτά (FATF 2010). Ακόμη, καλό είναι να επισημανθεί, ότι με αυτή την ενέργεια, καταργείται προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων 231/4/13.10.2006 από την απόφαση 281/5/17.03.2009.

Προσέγγιση του φαινομένου με βάση τον κίνδυνο (Risk Based Approach)

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο κατά την άποψη μας, να μελετηθεί το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος με βάση τον κίνδυνο της εκάστοτε περίπτωσης. Όταν αναφερόμαστε σε περιπτώσεις όπου τις αξιολογούμε με βάση την επικινδυνότητα τους, αναφερόμαστε στα μέσα δράσης που λαμβάνει το κάθε τραπεζικό ίδρυμα, ώστε

να αποτραπούν προσπάθειες συναλλαγής της τράπεζας με άτομα του εγκληματικού χώρου (FATF 2007). Συνεπώς, η προσέγγιση με γνώμονα τον κίνδυνο επαφίεται σε πέντε παράγοντες, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Πολιτική αποδοχής του πελάτη. Οι πελάτες των τραπεζικών ιδρυμάτων μπαίνουν σε κατηγορίες ανάλογα με τον επαπειλούμενο κίνδυνο να εμπλέκονται σε δραστηριότητες που αφορούν εμπλοκή σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Οι κυριότεροι τομείς ελέγχου των πελατών είναι η συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη διαχρονικά, η επαγγελματική του δράση, καθώς και τυχόν εμπλοκή του σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Οι κανονισμοί που διέπουν, το τι αποτελεί και τι όχι, παράνομη οικονομική δραστηριότητα, διαμορφώνονται σε κάθε χρονική στιγμή από τα μέσα δράσης των ατόμων του εγκληματικού χώρου (FATF 2004).
- Ταυτοποίηση του πελάτη και δημιουργία του συναλλακτικού του προφίλ. Όταν αναφερόμαστε σε ταυτοποίηση του πελάτη και δημιουργία του συναλλακτικού του προφίλ, αναφερόμαστε σε μία σειρά αναγκαίων μέτρων τα οποία καλό είναι να λάβει η τράπεζα, προκειμένου να έχει πλήρη εικόνα για την αξιοπιστία ή μη του πελάτη της. Σε αυτό το σημείο θα ήταν ορθό να αναφέρουμε ποια στοιχεία θεωρούνται απαραίτητα για τη δημιουργία του προφίλ του πελάτη. Πρωτίστως, είναι απαραίτητα στοιχεία όπως το ονοματεπώνυμο, διεύθυνση μόνιμης κατοικίας, τηλέφωνο, ημερομηνία γέννησης, ο τόπος γέννησης, αριθμός δελτίου ταυτότητας (ΑΔΤ), εκούσα αρχή της ταυτότητας και η ημερομηνία έκδοσης αυτής, ο αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ), η εφορία στην οποία ανήκει (ΔΟΥ), πρόσφατος λογαριασμός Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας και δείγμα εγγράφως της υπογραφής του πελάτη. Ακόμη, είναι πρόπον να ζητείτε από τον πελάτη να προσκομίζει πρόσφατο εκκαθαριστικό σημείωμα, καθώς και έντυπο πρόσφατης μισθοδοσίας και βεβαίωσης εργοδότη. Όλα τα παραπάνω πρωτότυπα ή επικυρωμένα από κρατικούς φορείς στοιχεία, φωτοτυπούνται από τον αρμόδιο υπάλληλο και διατηρούνται σε αρχείο της τράπεζας (Gao and Ye 2007; Ho Look 2007).
- Αυξημένη δέουσα επιμέλεια. Σε αρκετά σημεία της παρούσας έρευνας, έχει αναφερθεί ο όρος της αυξημένης δέουσας επιμέλειας, όπου αναφέρεται σε περιπτώσεις πελατών οι οποίοι χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, δεδομένου ότι κρίνονται ως πολύ πιθανόν να εμπλέκονται σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Συνεπώς, σύμφωνα με το Νόμο 3691/2008 μπορούν να χαρακτηρισθούν ως υψηλού κινδύνου οι παρακάτω περιπτώσεις (Gao and Ye 2007; Ho Look 2007). α) Οι εταιρείες που διαθέτουν Ανώνυμες μετοχές. Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι σωστό να ελέγχεται και συνακόλουθα να διασταυρώνεται για την ορθότητα του, η ταυτότητα των πραγματικών ιδιοκτητών των μετοχών, καθώς και όσων τυχόν διαθέτουν εξουσιοδότηση να διαχειρίζονται τις μετοχές αυτές. β) Οι λογαριασμοί των υπεράκτιων εταιρειών (off shore), καθώς είναι απαραίτητη η διερεύνηση της εταιρείας ώστε να διαπιστωθεί η νομιμότητα της, όπως και η νομιμότητα των ατόμων τα οποία αποτελούν τα διοικητικά στελέχη της, ώστε να είναι σε θέση το τραπεζικό ίδρυμα να εφαρμόσει τους κανόνες δέουσας επιμέλειας. γ) Τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα. Όταν αναφερόμαστε σε πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, αναφερόμαστε σε φυσικά πρόσωπα τα οποία κατέχουν δημόσια αξιώματα. δ) Οι λογαριασμοί ατόμων, που είναι μόνιμοι κάτοικοι άλλων κρατών, ιδιαίτερα χωρών οι οποίες χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι. ε) Οι λογαριασμοί πελατών οι οποίοι συναλλάσσονται με τις τράπεζες πάντοτε με τη χρήση της υπηρεσίας Private Banking. ζ) Οι συναλλαγές με χώρες που δεν εφαρμόζουν μεθόδους δέουσας επιμέλειας στα χρηματοπιστωτικά τους ιδρύματα. η) Τα σχήματα εμπιστευτικής διαχείρισης (Trust). θ) Οι λογαριασμοί που διατηρούν ενώσεις προσώπων που χαρακτηρίζονται ως μη κερδοσκοπικές. Αυτό γιατί, κάτω από το μανδύα της εθελοντικής προσφοράς, μπορεί να ελλοχεύουν

παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. ι) Η δημιουργία οποιασδήποτε επιχειρηματικής δραστηριότητας, στην οποία δεν υπάρχει η φυσική παρουσία του πελάτη. Αυτές οι περιπτώσεις, όπου δεν είναι προφανής ο πραγματικός ιδιοκτήτης της οικονομικής μονάδος, θα λέγαμε πως αποτελεί περίπτωση όπου χρήζει ιδιαίτερης σημασίας.

- Συνεχής παρακολούθηση των συναλλαγών - λογαριασμών. Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας περιορισμού νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες είναι η αδιάλειπτη και ορθή παρακολούθηση της οικονομικής δραστηριότητας του πελάτη της τράπεζας. Κάνοντας αυτό, η τράπεζα θα μπορέσει να εντοπίσει και κατ'επέκταση να εμποδίσει οποιαδήποτε παράνομη συναλλαγή η οποία θα προκύψει με το μανδύα της νόμιμης συναλλαγής (Williams 2009; Walker and Unger 2009).
- Διαχείριση του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ένας πολύ σημαντικός κίνδυνος που απορρέει από τη νομιμοποίηση χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, είναι τα χρήματα αυτά να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων. (Pellegrina and Masciandaro 2008).

Λόγοι αδυναμία εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο κατά την άποψη μας, να αναλυθούν οι λόγοι για τους οποίους παρατηρείται σε αρκετές περιπτώσεις αδυναμία στην εφαρμογή των μέτρων της δέουσας επιμέλειας (Ping 2004). α) Ανεπαρκής εκπαίδευση του προσωπικού. Για να επιτευχθεί η σωστή λειτουργία απαιτείται η ορθή γνώση, πολλές φορές πολύπλοκων συστημάτων (Schneider 2008). Παρόλα αυτά, είναι σύνηθες φαινόμενο, τα αρμόδια στελέχη των τραπεζικών υποκαταστημάτων, να παραμελούν τον παράγοντα της συνεχούς εκπαίδευσης των υφισταμένων τους (Schneider 2007). β) Άρνηση πελάτη. Ένα πολύ συχνό φαινόμενο είναι οι πελάτες των τραπεζικών ιδρυμάτων να προβάλλουν αντιρρήσεις σε περιπτώσεις όπου υπάλληλοι των τραπεζών, ζητούν περισσότερα στοιχεία αναφορικά με την προέλευση χρηματικών ποσών που είναι διατεθειμένος να καταθέσει ο πελάτης. (Schneider and Windischbauer 2008). γ) Αδυναμία πιστοποίησης στοιχείων πελάτη. Αναλυτικότερα, είναι σύνηθες το φαινόμενο να μην πραγματοποιείται πιστοποίηση των στοιχείων των πελατών της τράπεζας. Αυτό συμβαίνει συχνότερα σε περιπτώσεις όπου τα χρηματικά ποσά των λογαριασμών των εν λόγω πελατών είναι πολύ μικρά, με συνέπεια να αμελείται ο επανέλεγχος των στοιχείων (Tsingou 2007). δ) Δυσκολία κατηγοριοποίησης του πελάτη. Τα τραπεζικά ιδρύματα όπως αναφέραμε παραπάνω, λειτουργούν με βάση κάποιες αρχές. Σημαντικότερη αυτών, είναι η αρχή «Γνώριζε τον πελάτη σου». Με λίγα λόγια, είναι αναγκαίο από την πλευρά της τράπεζας να πιστοποιούνται τα στοιχεία του πελάτη, όπως ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ). Όλα αυτά αποσκοπούν στο να δημιουργήσει η τράπεζα ένα πλήρες συναλλακτικό προφίλ (The Egmont Group 2008). Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, όπου τα διαθέσιμα στοιχεία που υπάρχουν για συναλλασσόμενους περιορίζονται σε πολύ τυπικά στοιχεία, αποτελώντας τροχοπέδη σε κάθε προσπάθεια ταξινόμησης και μελέτης των απαιτούμενων στοιχείων (The Egmont Group 2009). ε) Παράγοντας Διοίκηση. Η βασική μέριμνα των ανώτερων διοικητικών στελεχών, είναι η εφαρμογή της απόφασης της Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (ΕΤΠΘ 281/17.3.2009). Με την απόφαση αυτή, τα τραπεζικά ιδρύματα υποχρεούνται να κρατούν στοιχεία των πελατών τους, διαφορετικά απαγορεύεται να προβαίνουν σε οποιαδήποτε συναλλαγή. Όμως, από την άλλη πλευρά, τα διοικητικά στελέχη, θέτουν σαφείς στόχους αναφορικά με την ποσότητα του όγκου των καταθέσεων που είναι υποχρεωμένοι οι υπάλληλοι των καταστημάτων τους να προσελκύουν (The Egmont Group 2010). Συνοψίζοντας, σε μία

εποχή όπως η σημερινή, η οποία χαρακτηρίζεται από οικονομική δυσπραγία, είναι πολύ δύσκολο να εξυπηρετηθούν ταυτόχρονα πολλοί και αντικρουόμενοι μεταξύ τους στόχοι.

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Ο καλύτερος τρόπος για να ερμηνεύσουμε το ξέπλυμα χρήματος, είναι να μελετήσουμε παλαιότερες έρευνες σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα, παρουσιάζοντας τα αποτελέσματά τους. Συνακόλουθα, μελετώντας παλαιότερες μελέτες, θα μπορούμε να αποκτήσουμε γνώσεις χρήσιμες, που θα βοηθήσουν στον εμπλουτισμό της παρούσας έρευνας. Ακόμη, οι ορθές προσπάθειες μελέτης και έρευνας του ξεπλύματος χρήματος, δρουν καταλυτικά στην σταθερότητα και την εμπιστοσύνη προς τις αγορές χρήματος, καθώς και στην ανάπτυξη αυτών (Quirk 1996).

Κατά την άποψη που εξέφρασε ο Petras (2001), ύστερα από μελέτες που πραγματοποίησε, ότι σε χρονικό ορίζοντα μίας δεκαετίας, περίπου \$ 2,5-5 τρις παράνομων χρημάτων υπεισέρχονται στις Αμερικανικές τράπεζες, με σκοπό να νομιμοποιηθούν. Ο γερουσιαστής Carl Levin, εκτιμά ότι ετησίως σε παγκόσμιο επίπεδο, \$ 500δισ με \$ 1τρις παράνομων χρημάτων, τοποθετούνται σε τραπεζικούς λογαριασμούς. Ακόμη, ο Levin, εκτιμά ότι τα μισά περίπου από αυτά τα χρήματα κατατίθενται σε τραπεζικά ιδρύματα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι Agarwal and Agarwal (2006; 2004) με τη χρήση αναλύσεων παλινδρόμησης, κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι σε παγκόσμιο επίπεδο το ξέπλυμα χρήματος ανέρχεται στα \$ 2-2,5 τρις σε ετήσια βάση, κάτι τέτοιο αναλογεί στο 5 με 6% του παγκοσμίου ΑΕΠ του έτους 2006, το οποίο ανέρχεται στο ποσό των \$ 44,44 τρις (Schneider 2008). Οι Argentieri et al. (2006), μετά από μελέτες, δημιούργησαν μηχανισμούς υπολογισμού του μεγέθους του ξεπλύματος χρήματος. Οι υπολογισμοί βασίζονται σε θεωρητικά μοντέλα που αναπτύχθηκαν και οι υπολογισμοί τους αναφέρουν ότι στην περιοχή της Ιταλίας, τη χρονική περίοδο 1980 με 2001, το ξέπλυμα χρήματος, ανέρχονταν στο ποσοστό του 9% του ΑΕΠ της χώρας. Παρόλα αυτά, πολύ ήταν αυτοί που αμφέβαλαν για την αξιοπιστία του μοντέλου, αυτό γιατί τα αποτελέσματα που παρήγαγε η εν λόγω μέθοδος, έρχονταν συχνά σε αντίθεση με το μοντέλο, βάση του οποίου πραγματοποιούνταν οι υπολογισμοί (Masciandaro and Barone 2008).

Οι ερευνητές Schneider and Windischbauer (2008) επιχείρησαν μία πολύ φιλόδοξη έρευνα, με την οποία θα μελετούσαν και συνακόλουθα θα υπολόγιζαν το ακριβές, κατά την άποψή τους, μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος. Για το δείγμα τους επέλεξαν είκοσι ανεπτυγμένες χώρες του OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development). Από τα στοιχεία της έρευνας που διεξήγαγαν, διαπίστωσαν ότι μεταξύ των ετών 1994 και 1995 το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος ήταν \$ 554 δις και μεταξύ των ετών 2002 με 2003 αυξήθηκε στα \$ 742 δις. Ακόμη, αναφέρουν ότι το έτος 2005 σε παγκόσμιο επίπεδο, μόνο από δραστηριότητες σχετιζόμενες με το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών, τα παράνομα χρήματα που επιχείρησαν να νομιμοποιήσουν οι επιτήδριοι, ανήλθαν σε \$ 1.038 δις. Παρόλα αυτά, τα συμπεράσματα των παραπάνω ερευνών, κατέδειξαν ότι δεν καθίσταται ικανό να επιτύχουμε μετρήσεις με απόλυτη ακρίβεια, παρόλα αυτά αποτέλεσε σημαντική προσπάθεια με αξιόλογα αποτελέσματα (Masciandaro and Barone 2008).

Οι Chong and Lopez de Silanes (2006), επιχείρησαν να αποτυπώσουν την πραγματική έκταση του ξεπλύματος χρήματος σε παγκόσμιο επίπεδο, με τη χρήση έξι διαφορετικών μεταξύ τους μεθόδων. Αναλυτικότερα, οι τρεις πρώτες μέθοδοι, υπολόγιζαν με έμμεσο τρόπο τα υποκατάστατα του ξεπλύματος χρήματος, υπολογίζοντας παράλληλα το μέγεθος της παραοικονομίας. Όλα αυτά καλό είναι να επισημανθεί, ότι αφορούν μελέτες σε μακροοικονομικό επίπεδο πάντα. Ακόμη, για να είναι ορθότεροι οι υπολογισμοί, εμπλούτιζαν τα αποτελέσματα με δείκτες, οι οποίοι βασίζονταν σε εμπειρικές μελέτες. Συμπερασματικά, να αναφέρουμε ότι τα

αποτελέσματα των ερευνών τους, ήταν ότι το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος κατά μέσο όρο στις υπό εξέταση χώρες, κυμαίνονταν από 19% με 31% του ΑΕΠ (Masciandaro and Barone 2008).

Ο Reuter (2007) εξέφρασε εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη με τον Walker, που θα αναλυθεί διεξοδικότερα παρακάτω, θεωρώντας ότι είναι αδύνατον να υπολογισθεί με ακρίβεια το μέγεθος του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Ο ίδιος από μελέτες που πραγματοποίησε, υπολόγισε το μέγεθος του φαινομένου σε εκατοντάδες δις δολάρια, χωρίς να είναι σε θέση να προσεγγίσει τον ακριβή αριθμό τους (Schneider 2008).

Σε αντίθεση με τις απόψεις του Reuter, ο Walker (1998) είχε υπολογίσει το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος για την Ευρώπη περίπου στα \$ 1 τρις και ο Baker (2005) στα \$ 230 δις (Biagioli 2008). Πρόσφατα το ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) σε μελέτη του που πραγματοποίησε για το έτος 2009, υπολόγισε το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος στα \$ 1,3 με 3,2 τρις (Chaikin 2009). Παρόλα αυτά, η συγκεκριμένη έρευνα δεν μπορεί να θεωρηθεί απόλυτα ακριβής, καθώς βασίζεται σε στοιχεία που έχουν προέλθει από έρευνες κρατών, όπου κατά προσέγγιση υπολογίζουν το μέγεθος της παραοικονομίας.

Όπως είναι αντιληπτό, υπάρχει μία πλειάδα ερευνών που όλες επιδιώκουν να εκτιμήσουν το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος. Παρά τις προσπάθειες των ερευνητών, δεν έχει καταστεί εφικτό να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα (Schneider 2008). Το βασικότερο πρόβλημα των ερευνών είναι η έλλειψη στοιχείων, παρέχοντας μας αποτελέσματα με αποκλίσεις που σε αρκετές περιπτώσεις φθάνουν και το 20%. Αναλυτικότερα, πριν ο Walker αναπτύξει τη δική του θεωρία, η βασική μέθοδος υπολογισμού του όγκου του ξεπλύματος χρήματος στηρίζονταν στον παρακάτω τύπο:

$$YML = \Sigma ((no.C * AP) * ML \%) \quad (1)$$

Όπου no.C αποτυπώνεται το ποσοστό του διαπραχθέντος εγκλήματος, με τον όρο AP αποτυπώνεται το μέσο κέρδος και το γινόμενο τους είναι ίσο με το μέγεθος των παράνομων εσόδων. Ακόμη τα παράνομα έσοδα, αν πολλαπλασιαστούν με το ποσοστό του ξεπλύματος χρήματος, δηλαδή το ML% έχουμε ως αποτέλεσμα το συνολικό μέγεθος των παράνομων χρημάτων που έχουν ξεπλυθεί. Συνεπώς, αν αυτός ο τύπος εφαρμοστεί για όλες τις χώρες, το άθροισμα του αποτελεί το σύνολο των ξεπλυμένων κεφαλαίων σε παγκόσμιο επίπεδο (Biagioli 2008).

Επίσης, καλό είναι να επισημανθεί ότι το μοντέλο που ανέπτυξε ο Walker (1999), παρουσιάζεται ως η πλέον πρωτοποριακή μέθοδος υπολογισμού των ξεπλυμένων χρημάτων, καθώς για πρώτη φορά αποτυπώνεται με τον πλέον ακριβή τρόπο ο όγκος τους. Από τις πρώτες εφαρμογές της νέα αυτής μεθόδου το 1995, αποδείχθηκε ότι ξεπλένονται σε ετήσια βάση \$ 2,85 δις σε αντίθεση με την εκτίμηση του ΔΝΤ που υπολόγισε το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος στα \$ 1,3 με 3,2 τρις ετησίως. Όπως είναι λογικό, το μοντέλο που ανέπτυξε ο Walker, αποδείχθηκε χρήσιμο εργαλείο, τόσο για τους ερευνητές, όσο και για τις διωκτικές αρχές, με συνέπεια να βελτιωθεί το 2009 για να ανταποκριθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια στα νέα δεδομένα.

Το μοντέλο του Walker

Ο Walker ξεκίνησε τις έρευνες του στην περιοχή της Αυστραλίας, με τη συνδρομή εγκληματολόγων και με τη χρήση ερωτηματολογίων. Επίσης, για να είναι σε θέση να μελετήσει διεξοδικά μεγαλύτερες γεωγραφικά περιοχές, συμπεριέλαβε στην έρευνα του στατιστικά στοιχεία που σχετίζονταν με την εγκληματικότητα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, τη καταγεγραμμένη διαφθορά και τα έσοδα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Στις περιπτώσεις των χωρών που τα αναγκαία στοιχεία δεν ήταν διαθέσιμα, υπολόγισε το μέσο όρο των κατά κεφαλήν εγκλημάτων ξεχωριστά σε κάθε

περιοχή, προσαρμόζοντας τις τιμές αυτές στα πληθυσμιακά δεδομένα των εκάστοτε χωρών.

Σε αυτό το σημείο καλό είναι να αναφερθεί ότι ο ρόλος του κατά κεφαλήν ΑΕΠ διαδραμάτιζε σπουδαίο ρόλο στις μετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν. Αυτό συνέβη γιατί, στις οικονομικά ασθενέστερες χώρες τα έσοδα που απορρέουν από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες είναι περισσότερα. Ακόμη, είναι συχνό το φαινόμενο, τα επίσημα στοιχεία, τα οποία προέρχονται από τις διωκτικές αρχές αρκετών χωρών, όπως είναι η αστυνομία, να παρουσιάζουν αισθητά μειωμένη την εγκληματική δραστηριότητα σε σχέση με την εικόνα που παρουσιάζουν τα θύματα των εγκληματικών ενεργειών.

Βάση όλων των παραπάνω, ο Walker οδηγήθηκε στις παρακάτω υποθέσεις:

- Οι παράνομες οικονομικές δραστηριότητες αποφέρουν έσοδα σε όλες τις χώρες.
- Τα παράνομα κέρδη ποικίλουν σε κάθε χώρα και καθορίζονται από την επικρατούσα παράνομη δραστηριότητα και συνακόλουθα από τα μέσα έσοδα που απορρέουν από αυτήν.
- Τα περισσότερο καλά οργανωμένα και πολύπλοκα εγκλήματα αποφέρουν μεγαλύτερα κέρδη.
- Τα παράνομα κέρδη είναι μεγαλύτερα στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες.
- Η κοινωνική ανισότητα και η διαφθορά, δρουν καταλυτικά στη γιγάντωση φαινομένων εκδήλωσης εγκληματικής συμπεριφοράς.
- Δεν είναι εφικτό να μετατραπούν σε νόμιμα, το σύνολο των παράνομων χρημάτων, παρά ένα μέρος μόνο αυτών.
- Τα παράνομα κέρδη που δημιουργούνται σε μία χώρα και νομιμοποιούνται σε μία άλλη χώρα, πολλές φορές χώρα φορολογικό παράδεισο, δεν απομακρύνονται πάντα από τη χώρα αυτή, ειδικά αν η τοπική νομοθεσία προσφέρει ιδανικές συνθήκες για κάλυψη των παράνομων δραστηριοτήτων.
- Σε χώρες όπου το φαινόμενο της διαφθοράς στον επιχειρηματικό κλάδο είναι ιδιαίτερα υψηλό, αποτελεί ιδανικό παράγοντα προσέλκυσης επιτήδειων με σκοπό το ξέπλυμα χρημάτων. Αντίθετα, το υψηλό επίπεδο κρατικής διαφθοράς, ειδικά αν συνδυάζεται με κοινωνικές ταραχές, αποτελεί παράγοντα αποφυγής.
- Τα παράνομα χρήματα τα οποία πλέον έχουν νομιμοποιηθεί, επιζητούν χώρες με σταθερή οικονομία και ελαστικό τραπεζικό σύστημα, η οποία δεν εφαρμόζει στο μέγιστο βαθμό τις διεθνείς συμβάσεις περί ξεπλύματος χρήματος.
- Επίσης, τα άτομα του εγκληματικού χώρου, επιδιώκουν να προσεταιριστούν χώρες που είναι περισσότερο κοντά με τη δική τους, σε τομείς που αφορούν τη γλώσσα, τον πολιτισμό, το εμπόριο κ.α.
- Σημαντικό πόλο έλξης αποτελούν για τα παράνομα χρήματα, γεωγραφικές περιοχές οι οποίες εφαρμόζουν πολιτικές κάλυψης των παράνομων δραστηριοτήτων, διαθέτουν τραπεζικό απόρρητο και φυσικά δε συμμορφώνονται με τις επιταγές της FATF και των διεθνών συμβάσεων για το ξέπλυμα χρημάτων.
- Ακόμη, οι χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, αποτελούν πόλο έλξης των επιτήδειων, για το λόγο ότι είναι ευκολότερο για αυτούς να καλύψουν τις παράνομες δραστηριότητες τους.
- Τέλος, το άνοιγμα των αγορών και η διεθνής συνεργασία στο εμπόριο, αποτελούν παράγοντες που αυξάνουν καταλυτικά φαινόμενα σχετιζόμενα με παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και συνακόλουθα τις προσπάθειες νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων που απορρέουν από αυτές.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, επιχειρείται η παρουσίαση ενός οικονομικού μοντέλου, δίνοντας μας τη δυνατότητα να μελετήσουμε με ποιο τρόπο πραγματοποιείται ο έλεγχος και η εποπτεία του ξεπλύματος χρήματος (Walker 2007).

Ακόμη, θα ήταν καλό να επισημανθεί, ότι από τη μελέτη του μοντέλου που προαναφέραμε, αποτυπώνεται ότι σε ετήσια βάση ξεπλένονται περίπου \$ 2,85 δις όπου το μεγαλύτερο κομμάτι από αυτά τα χρήματα συσσωρεύεται στη Λατινική Αμερική αλλά και στην Ευρώπη, λόγω της υπερτίμησης του ευρώ. Επίσης, το προαναφερθέν μοντέλο, παρουσιάστηκε από τον Walker το 2007, βασιζόμενο σε στατιστικά στοιχεία 226 χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο, με τη συνακόλουθη χρήση δεικτών, ώστε να αποτυπώσει το ακριβές μέγεθος των χρημάτων που επιχειρείται η νομιμοποίηση τους. Ακόμα, το εν λόγω μοντέλο, εκτιμά το κατά πόσο τα παράνομα χρήματα που έχουν αποκτηθεί σε μία γεωγραφική περιοχή, παραμένουν σε αυτήν ή μεταφέρονται σε άλλη χώρα. Με αυτό τον τρόπο πραγματοποιούνται οι μετρήσεις με το μοντέλο του Walker.

Ακόμη, σε αυτό το σημείο καλό είναι να επισημανθεί το γεγονός ότι τα παράνομα χρήματα, αποτελούν χρηματικές ροές, που όπως αναφέρθηκε, σε κάποια χώρα παράγονται και σε κάποια άλλη νομιμοποιούνται. Επίσης, δεν είναι αναγκαίο για να προβούμε σε ασφαλή συμπεράσματα να ακολουθήσουμε ολόκληρη τη διαδρομή που ακολουθούν, τα χρήματα αυτά. Ωστόσο, είναι αρκετό να μελετήσουμε το φαινόμενο στα αρχικά στάδια της δημιουργίας του. Ο λόγος που κάτι τέτοιο είναι περισσότερο ορθό, είναι γιατί αν μελετούσαμε και προσμετρούσαμε τα παράνομα χρήματα σε όλη τη διαδρομή που ακολουθούν, τότε θα υπολογίζαμε περισσότερες από μία φορές τα ίδια χρήματα.

Αναλυτικότερα, ο Walker, στο μοντέλο που ανέπτυξε, επιχείρησε να μελετήσει τα παράνομα χρήματα ως ανεξάρτητη μεταβλητή, εστιάζοντας τη μελέτη του σε κάθε χώρα ξεχωριστά. Ακόμη, μεγάλη έμφαση έδωσε ο Walker, στο κομμάτι που αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε κάθε κράτος τα οποία επιδρούν σημαντικά στο κατά πόσο η εν λόγω χώρα θα αποτελέσει πόλο έλξης για τους επιτήδειους που θα επιχειρήσουν να παράγουν και κατ'επέκταση να νομιμοποιήσουν τα παράνομα χρήματα τους.

Σύμφωνα με την άποψη του Walker, ότι υπάρχουν περιπτώσεις χωρών, όπου τα παράνομα χρήματα προκειμένου να νομιμοποιηθούν, σε αρχικό στάδιο πάντα, ξεκίνησαν να εισρέουν στη χώρα με τη μυστική βοήθεια που παρείχαν οι τοπικές τράπεζες ή ακόμη και κυβερνητικοί φορείς. Ακόμη, ύστερα από συστηματικές μελέτες, κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι οι χώρες με υψηλά επίπεδα διαφθοράς, αποτελούν προσφιλή προορισμό για ξέπλυμα χρήματος. Αντίθετα, χώρες με φαινόμενα ταραχών και εντάσεων στο εσωτερικό τους, δεν ενδείκνυνται για εγκατάσταση των παράνομων δραστηριοτήτων. Ωστόσο, ο Walker, αναφέρει ότι οι παραπάνω προτάσεις, αποτελούν εμπειρική προσέγγιση και όχι τεκμηριωμένη απόδειξη, λόγω της έλλειψης επαρκών στοιχείων.

Επιπρόσθετα, θέλοντας να αναλύσουμε σε βάθος το μοντέλο που ανέπτυξε ο Walker, μπορούμε να το χωρίσουμε σε επτά διαδοχικά στάδια.

- Στο πρώτο στάδιο, παρέχονται τα απαραίτητα στοιχεία για το μέγεθος των εγκλημάτων σε ετήσια βάση, σε ένα πλήθος περίπου εκατό κρατών. Ακόμη, τα στοιχεία αυτά, προέρχονται από τα καταγεγραμμένα στοιχεία των τοπικών διοικητικών αρχών κάθε κράτους.
- Στο δεύτερο στάδιο, ταξινομούνται και προσαρμόζονται τα υπό εξέταση στοιχεία, με σκοπό την τυχόν εξάλειψη διαφορών που μπορεί να υφίστανται από χώρα σε χώρα.
- Στο τρίτο στάδιο, επιχειρείται διαμέσου οικονομικοκοινωνικών παραμέτρων η απόκτηση των απαραίτητων στατιστικών στοιχείων χωρών, στις οποίες δεν είναι διαθέσιμα. Το φαινόμενο αυτό, απαντάται συχνότερα σε χώρες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως αναπτυσσόμενες. Επίσης, όταν τα στοιχεία συγκεντρωθούν, επιχειρείται να εκτιμηθεί ο συνολικός όγκος των χρημάτων σε κάθε χώρα.
- Στο τέταρτο στάδιο, αποτυπώνεται ο όγκος του ξεπλύματος χρήματος για κάθε εγκληματική δραστηριότητα ξεχωριστά.

- Στο πέμπτο στάδιο, εκτιμώνται οι τυχόν αποκλίσεις μεταξύ των κρατών, αναφορικά με τα παράνομα κέρδη, σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ και του γενικότερου επιπέδου διαφθοράς της χώρας.
- Στο έκτο στάδιο, εκτιμάται ο όγκος των παράνομων χρημάτων που ξεπλένονται με τη βοήθεια του δείκτη ΤΙ¹, έχοντας ως δεδομένο ότι οι χώρες με υψηλά επίπεδα εγκληματικότητας και διαφθοράς, αποτελούν πόλο έλξης για τους επιτήδειους. Αναλυτικότερα, το μοντέλο θεωρεί ότι οι διεφθαρμένες χώρες, νομιμοποιούν περίπου το 80-100% των παράνομων χρημάτων που παράγονται σε αυτές. Αντίθετα, οι χώρες με χαμηλή διαφθορά, νομιμοποιηθούν στην επικράτεια τους μόνο το 20-30% των παράνομων χρημάτων που παράγονται σε αυτές.
- Στο έβδομο στάδιο, αναλύεται το μέγεθος των παράνομων χρημάτων, των οποίων επιχειρείται η μετατροπή τους σε νόμιμα, σε χώρες όμως εκτός της χώρας δημιουργίας τους.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν μπορούμε να οδηγηθούμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

α) Τα κράτη που επιδεικνύουν ανοχή σε προσπάθειες νομιμοποίησης εσόδων τα οποία προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, αποτελούν πόλο έλξης παράνομων κεφαλαίων. β) Τα κράτη τα οποία μαστίζονται από πολιτικές και κοινωνικές ταραχές, δεν προσελκύουν εύκολα παράνομα κεφάλαια. γ) Τα κράτη που έχουν υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, προσελκύουν περισσότερα παράνομα χρήματα, καθώς καθίστανται δυσκολότερο να αποκαλυφθεί η δράση των παράνομων κυκλωμάτων. δ) Τα κράτη τα οποία παρουσιάζουν ομοιότητες σε ζητήματα πολιτισμού, θρησκείας, γλώσσας κ.α. με τα άτομα του εγκληματικού χώρου, προτιμώνται για την επέκταση παράνομων δραστηριοτήτων, σε αντίθεση με άλλες χώρες.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, επιχειρείται η αποτύπωση των παραπάνω υποθέσεων, για την ακρίβεια των τριών πρώτων (α, β και γ) σε ένα τύπο, καθώς και η κατάταξη των κρατών με βάση τον τύπο αυτό στον παρακάτω πίνακα.

$$\text{Προσέλκυση ξεπλύματος χρήματος} = (\text{κατά κεφαλήν ΑΕΠ}) * (3 * \text{τραπεζικό} \\ \text{απόρρητο} + \text{κυβερνητική στάση} + \text{μέλος του SWIFT}^2 - 3 * \text{διαταραχές} - \\ \text{διαφθορά} + 15) \quad (2)$$

Επιπρόσθετα, ο Walker, για να περιορίσει τον παράγοντα της γεωγραφικής απόστασης και να μπορέσει να υπολογιστεί με ακρίβεια ο τρόπος που διαχέονται τα παράνομα χρήματα που προέρχονται από χώρες του εξωτερικού, χρησιμοποίησε τον παρακάτω τύπο:

$$\text{Ποσοστό χρήματος που ξεπλένεται εξωτερικά από τη χώρα X στη χώρα Y} \\ = \frac{\text{Ποσό προσέλκυσης μίας χώρας Y}}{(\text{Απόσταση μεταξύ των χωρών X και Y})^2} \quad (3)$$

Τα συμπεράσματα του μοντέλου του Walker

Σε αυτό το σημείο καλό είναι να αναφερθούμε στα συμπεράσματα που οδηγήθηκε ο Walker από την έρευνα του. Ξεκινώντας, δε θα πρέπει να αμελήσουμε, ότι εξαιτίας του μεγάλου όγκου των δεδομένων της έρευνας, ο Walker, αναφέρει ένα μέρος μόνο από το σύνολο αυτής. Αναλυτικότερα, αναφέρει στοιχεία, όπως ο όγκος

¹ Ο δείκτης ΤΙ προέρχεται από το διεθνή οργανισμό Transparency International, ο οποίος είναι μία μη κυβερνητική οργάνωση με έδρα το Βερολίνο με συστηματική δράση κατά του ξεπλύματος χρήματος και της διαφθοράς, τόσο σε εθνικό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα ιδρυτικά στελέχη του, αποτελούνταν από πρώην μέλη της FATF. Ο εν λόγω οργανισμός έχει αναπτύξει σημαντική δράση συνεργαζόμενος με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, παρέχοντας τους οδηγίες σε ζητήματα καταπολέμησης διαφθοράς. (Βλέπε www.transparency.org)

² Το SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), του οποίου η έδρα βρίσκεται στις Βρυξέλλες με γραφεία στα σημαντικότερα χρηματοπιστωτικά κέντρα και στις αναπτυσσόμενες αγορές. Το SWIFT λειτουργεί ως μεταφορέας τυποποιημένων μηνυμάτων (πληροφοριών) οικονομικού περιεχομένου μεταξύ των μελών του, μέσω της ιδιόκτητης πλατφόρμας του, εξασφαλίζει δε την ακεραιότητα, εμπιστευτικότητα και ταχύτητα της μεταφοράς.

των παράνομων χρημάτων που νομιμοποιούνται σε μία χώρα, καθώς, και σε ποιο βαθμό η κάθε χώρα αποτελεί πόλο έλξης από τα παράνομα κυκλώματα που αποσκοπούν στο να νομιμοποιήσουν τα παράνομα χρήματα τους. Ακόμη, η εκτίμηση των ερευνών του Walker, υπολογίζει, όπως αναφέραμε παραπάνω στην ανάλυση μας, ότι ανέρχονται σε περισσότερα από \$ 2,85 δις.

Ωστόσο, παρά τις πρωτοποριακές μεθόδους έρευνας του Walker, το μοντέλο που ανέπτυξε έχει δεχθεί κριτικές, καθώς σε ορισμένες χώρες παρουσιάζεται το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος να είναι σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, οι οποίες εμφανίζονται να διαθέτουν το 46,3% των παραγόμενων παράνομων κεφαλαίων που επιδιώκουν το ξέπλυμα τους.

Το τροποποιημένο μοντέλο του Walker από τους Walker and Unger

Το έτος 2006 ο Unger μαζί με μία ομάδα ερευνητών (Unger et al. 2006), καθώς και οι ερευνητές Walker and Unger (2009), βασιζόμενοι στο αρχικό μοντέλο του Walker (1999), παρουσίασαν ένα αρκετά βελτιωμένο μοντέλο. Για να γίνει όμως αυτό πραγματικότητα, βασίστηκαν σε στοιχεία τα οποία προέρχονταν από μελέτες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος. Το συγκεκριμένο μοντέλο διαιρείται σε δύο κομμάτια. Στο πρώτο μέρος, υπολογίζονται τα έσοδα από εσωτερικές παράνομες δραστηριότητες τα οποία νομιμοποιούνται και στο δεύτερο μέρος, υπολογίζονται τα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες του εξωτερικού που εισρέουν στη χώρα προς νομιμοποίηση. Ακόμη, καλό είναι να επισημανθεί, ότι το δεύτερο μέρος, προσμετρά τα παράνομα χρήματα αμέσως μόλις ξεκινούν να υπεισέρχονται στην οικονομία, αποφεύγοντας με αυτόν τον τρόπο το διπλό υπολογισμό.

Ακόμη, ο τροποποιημένος δείκτης του Walker, έχει ως βασικό χαρακτηριστικό του, ότι όσο μεγαλύτερος είναι τόσο περισσότερα παράνομα κεφάλαια προσελκύνονται στη συγκεκριμένη χώρα προς νομιμοποίηση.

$$\begin{aligned} \text{Προσέλκυση ξεπλύματος χρήματος} = & (\text{κατά κεφαλήν ΑΕΠ}) * (3 * \text{τραπεζικό} \\ & \text{απόρρητο} + \text{κυβερνητική στάση} + \text{Μέλος SWIFT} + \text{χρηματοοικονομικές καταθέσεις} \\ & - 3 * \text{διαταραχές} - \text{διαφθορά} - \text{Μέλος του Egmont Group}^3 + 10) \end{aligned} \quad (4)$$

Κατά την άποψη των ερευνητών, είναι πολύ σημαντικό στοιχείο μία χώρα να είναι μέλος Egmont Group, καθώς αυτό αποδεικνύει ότι ενδιαφέρεται να πατάξει φαινόμενα όπως είναι το ξέπλυμα χρήματος. Ακόμη, η κλίμακα, στην παραπάνω μεταβλητή, έχει τιμή 0 για χώρες που δεν είναι μέλη της και τιμή 1 για αυτές που είναι μέλη. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, καθορίζεται σε δολάρια των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η μεταβλητή τραπεζικό απόρρητο, κυμαίνεται από την τιμή 1, για κράτη χωρίς νόμους, μέχρι την τιμή 5, για κράτη με πολύ αυστηρούς νόμους. Η κυβερνητική στάση, προσμετράτε με τιμή 0, όταν καταπολεμάτε το ξέπλυμα χρήματος και με τιμή 4, όταν η κυβερνητική στάση είναι ανεκτική σε τέτοια φαινόμενα. Η μεταβλητή μέλος του SWIFT, είναι η τιμή της 0 για χώρες που δεν είναι μέλη και λαμβάνει τιμή 1 για χώρες που είναι μέλη. Η μεταβλητή χρηματοοικονομικές καταθέσεις, επιδρά σημαντικά στη μεταβλητή ΑΕΠ, καθώς όσο μεγαλύτερες είναι, τόσο περισσότερο ελκυστική είναι η εν λόγω χώρα σε προσέλκυση παράνομων κεφαλαίων με σκοπό τη νομιμοποίηση αυτών. Η μεταβλητή, διαταραχές, λαμβάνει τιμές από 0, όταν δεν υπάρχουν διαταραχές και τιμή 4, όταν υπάρχουν πολλές διαταραχές. Τέλος, η

³ Το Egmont Group, ιδρύθηκε στις Βρυξέλλες το 1995, με σκοπό τη σύσταση μιας άτυπης ομάδας για τη διεθνή συνεργασία, σε ζητήματα όπως ανταλλαγής πληροφοριών και τεχνολογίας.

μεταβλητή διαφθορά, οι τιμές που λαμβάνει είναι από 1, για χαμηλά επίπεδα διαφθοράς, μέχρι την τιμή 5, για περιπτώσεις κρατών με υψηλή διαφθορά.

Ακόμη, μεταξύ των αποτελεσμάτων της έρευνας ήταν και η διαπίστωση ότι, όσο μικρότερη είναι η γεωγραφική απόσταση μεταξύ δύο κρατών, είναι πιθανότερο να αυξηθεί και η διακίνηση παράνομων χρημάτων, από τη μία γεωγραφική περιοχή στην άλλη. Αυτό αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία στη σημερινή εποχή, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων, γνώσης και τεχνολογίας. Από όλα τα παραπάνω οι ερευνητές ανέπτυξαν τον παρακάτω δείκτη, ο οποίος είναι:

$$\text{Απόσταση} = \text{γλώσσα} + \text{εμπόριο} + \text{αποικιακό παρελθόν} + \text{φυσική απόσταση} \quad (5)$$

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω δείκτη, όταν δύο κράτη δεν έχουν καμία εμπορική συνεργασία, έχουν διαφορετικούς πολιτισμούς και γλώσσες, είναι πολύ δύσκολο να αναπτύξουν δραστηριότητα σε επίπεδο παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων. Στον παραπάνω δείκτη, η μεταβλητή γλώσσα, λαμβάνει την τιμή 0, όταν δεν είναι ίδια η γλώσσα και την τιμή 1, όταν είναι ίδια η γλώσσα. Η μεταβλητή, αποικιακό παρελθόν, λαμβάνει την τιμή 0, όταν είναι διαφορετικό και την τιμή 1, όταν είναι το ίδιο. Παρόμοια, η μεταβλητή συνεργασία στο εμπόριο, λαμβάνει την τιμή 0, όταν δεν υπάρχει συνεργασία και την τιμή 1, όταν υπάρχει συνεργασία. Τέλος, η μεταβλητή, φυσική απόσταση, διαιρείται σε ζώνες, λαμβάνοντας τιμές από 1, για χώρες της ίδια ζώνης, καθώς και τιμές έως 7, για χώρες που ανήκουν σε απομακρυσμένες ζώνες. Ακόμη, οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι αν συνδυαστεί ο δείκτης προσέλκυσης με τη μεταβλητή της απόστασης, είναι εφικτό να υπολογισθεί το ποσοστό των παραγόμενων παράνομων εσόδων μίας χώρας, που θα εισρεύσουν σε μία άλλη. Σύμφωνα με την άποψη που διατύπωσε ο Walker, ο δείκτης αυτός λαμβάνει την ακόλουθη μορφή, όπου X και Y, είναι οι δύο χώρες:

$$P(X, Y) = \frac{\text{βαθμός προσέλκυσης } Y}{(\text{απόσταση } X \text{ με την } Y)^2} \quad (6)$$

Ωστόσο, στον παραπάνω δείκτη παρατηρήθηκαν αδυναμίες, όπως το γεγονός ότι δεν παρέχονταν αποδεδειγμένα στοιχεία ότι οι τιμές το ποσοστό ροής κεφαλαίων από μία χώρα σε άλλες, αλλά και στην ίδια, δεν υπερέβαιναν το 100%. Το πρόβλημα αυτό, ξεπεράστηκε με τον παρακάτω τύπο:

Ποσοστό ροής παράνομων κεφαλαίων σε μία χώρα X

$$P(X, Y_i) = \frac{1}{\sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{προσέλκυση κεφαλαίων } (y_i)}{\text{απόσταση } (X, y_i)} \right)} * \frac{\text{προσέλκυση κεφαλαίων } (y_i)}{\text{απόσταση } (X, y_i)} \quad (7)$$

Χώρα X, με χώρες y_i με $i=1,2,3,\dots,n$

Αναλυτικότερα, ο προηγούμενος δείκτης αποτυπώνει το ποσοστό των παράνομων κεφαλαίων μία χώρας y_i που θα κατευθυνθούν σε μία άλλη χώρα X, με πολύ μεγάλη ακρίβεια.

Ωστόσο, γεννώνται κάποια ερωτήματα σχετικά με την ορθότητα των αποτελεσμάτων. Αυτό συμβαίνει γιατί, το να επιχειρήσουμε να αποτυπώσουμε το μέγεθος μίας παράνομης και κρυφής οικονομικής δραστηριότητας, είναι εκ προοιμίου δύσκολο. Επίσης, για να οδηγηθούμε σε ορθά αποτελέσματα, χρειάζεται να ταξινομηθούν οι εγκληματικές δραστηριότητες σε κατηγορίες, να υπολογισθούν προσεγγιστικά τα έσοδα που αυτές επιφέρουν καθώς και τι ποσά από τα έσοδα αυτά

ξεπλένονται και το αποτέλεσμα που έχει σε μία κοινωνία η ύπαρξη τέτοιων φαινομένων.

Μεθοδολογία έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη του φαινόμνου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και ο ρόλος που διαδραματίζει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα στην καταπολέμηση του. Για να επιτευχθεί όμως αυτό, ο καλύτερος τρόπος είναι η απευθείας άντληση των αναγκαίων στοιχείων, με τη διανομή ερωτηματολογίων σε εργαζόμενους τραπεζικών ιδρυμάτων και η ανάλυση με στατιστικές μεθόδους των αποτελεσμάτων που προέκυψαν. Το τραπεζικό ίδρυμα που επιλέχθηκε είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και συγκεκριμένα τα κεντρικά της γραφεία στην Αθήνα. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα την υπάρχουσα κατάσταση και να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα.

Επιπρόσθετα, με τη βοήθεια των ερωτηματολογίων⁴, μπορούμε να μελετήσουμε την οπτική, αναφορικά με το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος, που έχουν οι ερωτώμενοι. Για τις ανάγκες της έρευνας, διανεμήθηκαν 104 ερωτηματολόγια, τα οποία στη συνέχεια αναλύονται με μία πλειάδα στατιστικών εφαρμογών. Ακόμη, πραγματοποιείται έλεγχος της αξιοπιστίας του δείγματος μας με δύο μεθόδους. Η πρώτη μέθοδος είναι με το δείκτη Άλφα, και η δεύτερη με το δείκτη αξιοπιστίας Διχοτόμησης. Στη συνέχεια, ελέγχεται ο βαθμός αξιοπιστίας μεταξύ των δεικτών Άλφα και Διχοτόμησης, με το συντελεστή Κάπα. Ακόμη, η έρευνα που ακολουθεί, είναι σε πλήρη αρμονία με τη θεωρία και συνδέεται με αυτήν. Τέλος, για τις ανάγκες της έρευνας, τέθηκαν ορισμένες ερευνητικές υποθέσεις, που σκοπό είχαν να οδηγήσουν τις ενέργειες μας σε κάποιο αποτέλεσμα. Για αυτό το λόγο, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά σε αυτές, τόσο με θεωρητικές αναλύσεις, όσο και με τη συνδρομή στατιστικών εφαρμογών, ούτως ώστε να ελέγξουμε το κατά πόσο επιβεβαιώθηκαν ή απορρίφθηκαν από τα αποτελέσματα της έρευνας.

Υποθέσεις της έρευνας

- *Θεωρητική ανάπτυξη, ανάλυση και επιχειρηματολογία της 1^{ης} ερευνητικής υπόθεσης H1: Το ξέπλυμα χρήματος είναι οικονομικό έγκλημα.*

Το ξέπλυμα χρήματος, αποτελεί νοσηρό φαινόμενο της οικονομίας, το οποίο υποσκάπτει τα θεμέλια της, αποτελώντας τροχοπέδη στην ομαλή ανάπτυξη της. Ο λόγος λοιπόν, που επιλέχθηκε ως πρώτη ερευνητική υπόθεση της παρούσας έρευνας, είναι για να μελετηθεί με ακρίβεια, η άποψη των ερωτώμενων σχετικά με το πόσο επικίνδυνο θεωρούν το ξέπλυμα χρήματος. Οι απόψεις των ατόμων του δείγματος, αποκτούν μεγαλύτερη σημασία, αν αναλογισθεί κανείς, το νευραλγικό ρόλο που διαδραματίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε μία οικονομία. Συνεπώς, αν οι τραπεζικοί υπάλληλοι, αντιμετωπίζουν το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος, ως άνευ σημασίας, αυτό κατά την άποψη μας εγείρει σημαντικά ερωτήματα, σχετικά με το βαθμό κατανόησης του κινδύνου που ενέχει η ύπαρξη και η γιγάντωση του.

- *Θεωρητική ανάπτυξη, ανάλυση και επιχειρηματολογία της 2^{ης} ερευνητικής υπόθεσης H2: Η εκπαίδευση του προσωπικού είναι καταλυτική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες.*

Η ορθή εκπαίδευση του προσωπικού, ιδιαίτερα των υπαλλήλων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, αποτελεί την αιχμή του δόρατος, στην αποτελεσματική καταπολέμηση περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενων από εγκληματικές

⁴ Το ερωτηματολόγιο της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας, βασίστηκε στην έρευνα του, Αλεξόπουλου Δημητρίου, (2011), Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - η αντιμετώπιση του και οι πρακτικές των τραπεζών, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πρόγραμμα Σπουδών στην Τραπεζική, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

ενέργειες. Ο λόγος που επιλέχθηκε ως δεύτερη ερευνητική υπόθεση, είναι για να μελετήσουμε την άποψη των ίδιων των υπαλλήλων, αναφορικά με τη σημασία που έχει για αυτούς, το κομμάτι της εκπαίδευσης και ενημέρωσης, σχετικά με νέες μεθόδους και πρακτικές, που εφαρμόζονται στο ξέπλυμα χρήματος.

- *Θεωρητική ανάπτυξη, ανάλυση και επιχειρηματολογία της 3^{ης} ερευνητικής υπόθεσης H3: Η ενημέρωση και η εκπαίδευση του προσωπικού είναι επαρκής.*

Είναι αρκετές οι περιπτώσεις, όπου τα τραπεζικά ιδρύματα, προβαίνουν σε πολυδάπανες μετεκπαιδεύσεις των στελεχών τους, με σκοπό τη διαρκή και σε βάθος ενημέρωσή τους. Ο λόγος που επιλέχθηκε ως τρίτη ερευνητική υπόθεση της έρευνας μας, είναι για να κατανοήσουμε την άποψη των ερωτώμενων, για το αν είναι αρκετή για αυτούς η εκπαίδευση που λαμβάνουν. Όπως είναι φυσικό, αν αποδειχθεί από την έρευνα μας, ότι οι ερωτώμενοι δεν είναι ικανοποιημένοι, αυτό την εκπαίδευση που λαμβάνουν, αυτομάτως εγείρονται σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με την παρεχόμενη εκπαίδευση των στελεχών.

- *Θεωρητική ανάπτυξη, ανάλυση και επιχειρηματολογία της 4^{ης} ερευνητικής υπόθεσης H4: Οι διαδικασίες αναφορών ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών στα καταστήματα, τηρούνται και σε περιπτώσεις «μεγάλων» και «καλών» πελατών, οι οποίοι επιφέρουν σημαντικά κέρδη στην τράπεζα.*

Όπως είναι προφανές, τα τελευταία χρόνια, το χρηματοπιστωτικό σύστημα σε ολόκληρο σχεδόν τον πλανήτη, αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα ρευστότητας. Οι κίνδυνοι που απορρέουν από αυτή τη νοσηρή οικονομική συγκυρία, είναι σοβαροί, καθώς η βιωσιμότητα ή μη των τραπεζικών ιδρυμάτων, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη, με τη βιωσιμότητα της οικονομίας γενικότερα. Ο λόγος που επιλέχθηκε ως τέταρτη ερευνητική υπόθεση, είναι για να εξετάσουμε το βαθμό που οι αρχές της δέουσας επιμέλειας τηρούνται από τους υπαλλήλους, με δεδομένη τη δυσχερή οικονομική συγκυρία, ακόμη και σε περιπτώσεις μεγάλων καταθέσεων από πελάτες της τράπεζας.

Επιβεβαίωση ή απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων με τη μέθοδο T-Test

Σε αυτό το σημείο της έρευνας μας, επιχειρούμε να ελέγξουμε αν ισχύουν οι ερευνητικές μας υποθέσεις. Η μέθοδος, με την οποία θα πραγματοποιηθεί ο έλεγχος αυτός, είναι με τη βοήθεια του συσχετισμένου έλεγχου t-test (correlated t-test). Αυτός ο έλεγχος, επιλέγεται σε περιπτώσεις όπου το σύνολο τιμών που μελετάται, προέρχεται από ένα μοναδικό δείγμα ανθρώπων.

1^η Ερευνητική υπόθεση

H0: Το ξέπλυμα χρήματος δεν είναι οικονομικό έγκλημα.

H1: Το ξέπλυμα χρήματος είναι οικονομικό έγκλημα.

Ο έλεγχος που διενεργήθηκε με τη μέθοδο του t-test στην 1^η ερευνητική υπόθεση, είχε τα εξής αποτελέσματα. Ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων είναι 1.87, η τυπική απόκλιση είναι 0.848, το $t = 22.426$, οι βαθμοί ελευθερίας = 103, το επίπεδο σημαντικότητας σε επίπεδο διπλής ουράς, δηλαδή το p , είναι $p = 0.010$. Επίσης, για την περίπτωση που μελετούμε, το p είναι $p \leq 0.05$ οπότε απορρίπτουμε την H0 και αποδεχόμαστε την H1.

2^η Ερευνητική υπόθεση

H0: Η εκπαίδευση του προσωπικού δεν είναι καταλυτική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες.

H2: Η εκπαίδευση του προσωπικού είναι καταλυτική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες.

Ο έλεγχος που διενεργήθηκε με τη μέθοδο του t-test στην 2^η ερευνητική υπόθεση, είχε τα εξής αποτελέσματα. Ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων είναι 3.34, η τυπική απόκλιση είναι 1.530, το $t = 22.234$, οι βαθμοί ελευθερίας = 103 το επίπεδο σημαντικότητας σε επίπεδο διπλής ουράς, δηλαδή το p , είναι $p = 0.010$. Επίσης, για την περίπτωση που μελετούμε, το p είναι $p \leq 0.05$ οπότε απορρίπτουμε την H_0 και αποδεχόμαστε την H_2 .

3^η Ερευνητική υπόθεση

H_0 : Η ενημέρωση και η εκπαίδευση του προσωπικού δεν είναι επαρκής.

H_3 : Η ενημέρωση και η εκπαίδευση του προσωπικού είναι επαρκής.

Ο έλεγχος που διενεργήθηκε με τη μέθοδο του t-test στην 3^η ερευνητική υπόθεση, είχε τα εξής αποτελέσματα. Ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων είναι 2.25, η τυπική απόκλιση είναι 1.050, το $t = 21.858$, οι βαθμοί ελευθερίας = 103, το επίπεδο σημαντικότητας σε επίπεδο διπλής ουράς, δηλαδή το p , είναι $p = 0.010$. Επίσης, για την περίπτωση που μελετούμε, το p είναι $p \leq 0.05$ οπότε απορρίπτουμε την H_0 και αποδεχόμαστε την H_3 .

4^η Ερευνητική υπόθεση

H_0 : Οι διαδικασίες αναφορών ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών στα καταστήματα, δεν τηρούνται και σε περιπτώσεις «μεγάλων» και «καλών» πελατών, οι οποίοι επιφέρουν σημαντικά κέρδη στην τράπεζα.

H_4 : Οι διαδικασίες αναφορών ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών στα καταστήματα, τηρούνται και σε περιπτώσεις «μεγάλων» και «καλών» πελατών, οι οποίοι επιφέρουν σημαντικά κέρδη στην τράπεζα.

Ο έλεγχος που διενεργήθηκε με τη μέθοδο του t-test στην 4^η ερευνητική υπόθεση, είχε τα εξής αποτελέσματα. Ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων είναι 2.38, η τυπική απόκλιση είναι 1.264, το $t = 19.236$, οι βαθμοί ελευθερίας = 103, το επίπεδο σημαντικότητας σε επίπεδο διπλής ουράς, δηλαδή το p , είναι $p = 0.010$. Επίσης, για την περίπτωση που μελετούμε, το p είναι $p \leq 0.05$ οπότε απορρίπτουμε την H_0 και αποδεχόμαστε την H_4 .

Από τη μελέτη που προηγήθηκε, με το στατιστικό έλεγχο των τεσσάρων ερευνητικών υποθέσεων, με τη βοήθεια του t-test, μπορέσαμε να εκμαιεύσουμε τα παρακάτω συμπεράσματα. Πρωτίστως, όλες οι ερευνητικές υποθέσεις που αρχικά είχαμε θέσει, ξεκινώντας την παρούσα έρευνα, επιβεβαιώθηκαν. Επιπρόσθετα, το γεγονός, ότι επιβεβαιώθηκαν οι υποθέσεις που είχαμε θέσει, αποτελεί σημαντικό στοιχείο, για την ορθότητα των συλλογισμών μας, αναφορικά με τους στόχους που επιδιώκει να επιτύχει η παρούσα εργασία.

Αποτελέσματα έρευνας

Στο σημείο αυτό, επιχειρείται η ανάλυση των αποτελεσμάτων των 29 ερωτήσεων, του ερωτηματολογίου, ώστε από τη μελέτη τους, να εκμαιεύσουμε τα απαραίτητα στοιχεία, με στόχο να οδηγηθούμε, στα τελικά συμπεράσματα της έρευνας μας.

Πίνακας 1: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου

1. Θεωρείτε ότι το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί οικονομικό έγκλημα;					
Ναι	43.27	Όχι	26.92	Εξαρτάται από την περίπτωση	29.81
2. Τα άτομα που ασχολούνται με τη διακίνηση παράνομου χρήματος έχουν ανάγκη την;					
Τη συνεχή απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης των χρημάτων					36.54
Τη διατήρηση του ελέγχου επί των χρημάτων αυτών					15.38
Τη μεταβολή της μορφής του χρήματος					8.65
Όλα τα παραπάνω					39.42
3. Οι τρεις βασικές φάσεις οι οποίες έχουν γίνει ευρέως αποδεκτές στη διαδικασία νομιμοποίησης παράνομων εσόδων είναι;					
Αρχική, ενδιάμεση, τελική					31.73
Τοποθέτηση, διαστρωμάτωση, ολοκλήρωση					27.88
Πρωταρχική, δευτερεύουσα, τελική					19.23
Δε γνωρίζω					21.15
4. Το στάδιο στη διαδικασία του ξεπλύματος όπου τα παράνομα έσοδα διοχετεύονται και αναμειγνύονται με νόμιμα κεφάλαια σε τραπεζικούς λογαριασμούς με σκοπό τη μετατροπή τους σε νόμιμα, ονομάζεται;					
Τοποθέτηση		65.38	Ολοκλήρωση		8.65
Διαστρωμάτωση		17.31	Δε γνωρίζω		8.65
5. Σε ποιο από τα τρία στάδια ξεπλύματος χρήματος χρησιμοποιούνται χρήματα τα οποία χωρίζονται σε μικρότερα ποσά και μοιράζονται σε αχυράνθρωπους (ανθρώπους βιτρίνα), οι οποίοι στη συνέχεια κάνουν πολλαπλές καταθέσεις σε μεγάλο αριθμό τραπεζών και λογαριασμών;					
Τοποθέτηση		46.15	Ολοκλήρωση		6.73
Διαστρωμάτωση		19.23	Δε γνωρίζω		27.88
6. Ποιος παράγοντας ενισχύει την προσπάθεια για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες;					
Προστασία του απορρήτου					30.77
Ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών					5.77
Πλημμελής άσκηση οικονομικής εποπτείας					30.77
Όλα τα παραπάνω					27.88
Δε γνωρίζω					4.81
7. Η χρήση του διαδικτύου μπορεί να λειτουργήσει προς όφελος του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος;					
Σωστό	69.23	Λάθος	20.19	Δε γνωρίζω	10.58
8. Η τοποθέτηση χρημάτων στο Χρηματιστήριο μέσω αγορών μετοχών αποτελεί τεχνική νομιμοποίησης παράνομων εσόδων στην Ελλάδα;					
Σωστό	27.88	Λάθος	67.31	Δε γνωρίζω	4.81
9. Η επίπτωση του ξεπλύματος χρήματος στο χρηματοπιστωτικό σύστημα;					
Υπονομεύει την αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος					17.31
Είναι ευεργετική σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα για μια χώρα, κυρίως όταν υπάρχει απόλυτη ανάγκη για την αντιμετώπιση μεγάλων ελλειμμάτων στη δημοσιονομική διαχείριση και στο ισοζύγιο πληρωμών					12.50
Μειώνει τα φορολογικά έσοδα					9.62
Αυξάνει την αστάθεια της διεθνούς ροής κεφαλαίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών					11.54
Όλα τα παραπάνω					49.04

10. Η προσέκλυση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να είναι ενεργητική σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα για μια χώρα;							
Σωστό	34.62	Λάθος	52.88	Δε γνωρίζω	12.50		
11. Στις περιπτώσεις κοινών λογαριασμών καταθέσεων δεν είναι υποχρεωτικό να εφαρμόζονται οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για τους συνδικαιούχους;							
Σωστό	34.62	Λάθος	60.58	Δε γνωρίζω	4.81		
12. Αρμόδια εποπτική αρχή για την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) στην Ελλάδα είναι;							
Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες					25.96		
FATF					27.88		
Η Τράπεζα της Ελλάδος					18.27		
Η υπηρεσία κανονιστικής συμμόρφωσης κάθε πιστωτικού ιδρύματος					27.88		
13. Κατά την ολομέλεια του Φεβρουαρίου 2011, η FATF (Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος) κατέταξε την Ελλάδα;							
Στις χώρες που αποτελούν τη μεγαλύτερη απειλή για την ακεραιότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος (μαύρη λίστα)					37.50		
Στις χώρες που εμφανίζουν «στρατηγικά ελλείμματα στην καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» (γκρίζα λίστα)					28.85		
Στις χώρες που εκπληρώνουν τις απαιτήσεις συμμόρφωσης σχετικά με τις Συστάσεις της FATF					9.62		
Δε γνωρίζω					22.04		
14. Το άρθρο 31 του Ν. 3691/2008, επιτρέπει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων;							
Απαγορεύεται βάσει νόμου					17.31		
Επιτρέπεται βάσει νόμου					40.38		
Εξαρτάται από την περίπτωση					8.65		
Δε γνωρίζω					33.65		
15. Για πόσα χρόνια είναι υποχρεωμένα τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί να τηρούν και να φυλάσσουν τα στοιχεία πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη και επαλήθευσης τους κατά τη σύναψη κάθε είδους σύμβασης;							
3 χρόνια	25.96	5 χρόνια	14.42	10 χρόνια	26.92	Για πάντα	32.69
16. Πόσο σημαντικό θεωρείται ότι είναι το πρόβλημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην Ελλάδα;							
Καθόλου	2.88	Αρκετά	22.12	Πάρα πολύ	25.96		
Λίγο	12.50	Πολύ	36.54				
17. Η εκπαίδευση του προσωπικού είναι καταλυτική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες;							
Διαφωνώ απόλυτα	16.35	Δεν έχω άποψη	3.85	Συμφωνώ απόλυτα	32.69		
Διαφωνώ	23.08	Συμφωνώ	24.04				
18. Πόσο ικανοποιητική και επαρκής πιστεύεται ότι είναι η ενημέρωση-εκπαίδευση σας αναφορικά με το κανονιστικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (π.χ. Συμβάσεις, Οδηγίες, Αποφάσεις κ.α);							
Καθόλου	21.15	Αρκετά	12.50	Πάρα πολύ	4.81		
Λίγο	51.92	Πολύ	9.62				

19. Η εκπαίδευση-επιμόρφωση θα πρέπει να αφορά το σύνολο του προσωπικού ανεξαρτήτως ειδικότητας και υπηρεσίας;					
Διαφωνώ απόλυτα	13.46	Δεν έχω άποψη	14.42	Συμφωνώ απόλυτα	31.73
Διαφωνώ	19.23	Συμφωνώ	21.15		
20. Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχετε παρακολουθήσει κατά τη διάρκεια της εργασίας σας στο πιστωτικό ίδρυμα;					
Κανένα	32.69	Δύο			17.31
Ένα	40.38	Τρία και άνω			9.62
21. Οι διαδικασίες αναφορών ύποπτων συναλλαγών στα καταστήματα τηρούνται και σε περιπτώσεις «μεγάλων» και «καλών» πελατών που επιφέρουν σημαντικά κέρδη στις τράπεζες;					
Διαφωνώ απόλυτα	33.65	Δεν έχω άποψη	25.00	Συμφωνώ απόλυτα	6.73
Διαφωνώ	21.15	Συμφωνώ	13.46		
22. Οι τραπεζικές υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω του διαδικτύου παρουσιάζουν αδυναμίες στην εποπτεία και την ταυτοποίηση συναλλαγών;					
Διαφωνώ απόλυτα	35.58	Δεν έχω άποψη	13.46	Συμφωνώ απόλυτα	29.81
Διαφωνώ	16.35	Συμφωνώ	4.81		
23. Οι γενικότερες εξελίξεις και τάσεις που επηρεάζουν τη διεθνή οικονομία έχουν σημαντική αιτιώδη σχέση ή συνάφεια με το φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, όπως για παράδειγμα η παγκοσμιοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η απελευθέρωση κίνησης κεφαλαίων και η εξάπλωση του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών συναλλαγών;					
Διαφωνώ απόλυτα	25.96	Δεν έχω άποψη	5.77	Συμφωνώ απόλυτα	54.81
Διαφωνώ	7.69	Συμφωνώ	5.77		
24. Η στάση και η αποτελεσματικότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος συνδέεται άρρηκτα με τη φερεγγυότητα, τη φήμη και την αξιοπιστία τους;					
Διαφωνώ απόλυτα	14.42	Δεν έχω άποψη	23.08	Συμφωνώ απόλυτα	35.58
Διαφωνώ	16.35	Συμφωνώ	10.58		
25. Ποιο από τα παρακάτω θεωρείται ότι είναι ποιο σημαντικό για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες;					
Εκπαίδευση-επιμόρφωση προσωπικού					19.23
Συνέπεια και υπευθυνότητα προσωπικού					13.46
Πληροφοριακά συστήματα					11.54
Τήρηση της αρχής «Γνώριζε τον πελάτη σου»					24.04
Αποτελεσματικότητα της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης					31.73
26. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;					
25 - 35	24.04	36 - 45	37.50	46 και άνω	38.46
27. Ποια είναι τα εκπαιδευτικά σας προσόντα;					
Γυμνάσιο/ Λύκειο	30.77	Πανεπιστήμιο	45.19	Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό	24.04

28. Ποιο είναι το μέσο ετήσιο ατομικό σας εισόδημα;			
Έως 10.000 €	13.46	Από 30.001 € έως 45.000 €	15.38
Από 10.001 € έως 20.000 €	36.54	Πάνω από 45.000 €	19.23
Από 20.001 € έως 30.000 €	15.38		
29. Το φύλο σας είναι;			
Άντρας	38.46	Γυναίκα	61.54

Στην Ερώτηση 1, η οποία πραγματεύεται το κατά πόσο οι ερωτώμενοι αντιλαμβάνονται το ξέπλυμα χρήματος ως οικονομικό έγκλημα, διαφαίνεται καθαρά ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία, θεωρούν ότι αποτελεί έγκλημα. Συγκεκριμένα, σε ποσοστό 43.27% οι ερωτώμενοι, αντιλαμβάνονται ως εγκληματική ενέργεια το ξέπλυμα χρήματος. Αντίθετα, σε ποσοστό 26.92% θεωρούν ότι δεν αποτελεί έγκλημα. Τέλος, υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 29.81% που θεωρεί ότι η νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, αποτελεί έγκλημα σε κάποιες περιπτώσεις μόνο και με συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Συμπερασματικά, είναι καλό να επισημάνουμε, ότι σε αρκετά μεγάλο ποσοστό, οι ερωτώμενοι, δε θεωρούν ως οικονομικό έγκλημα το ξέπλυμα χρήματος.

Στην Ερώτηση 2, από τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτώμενοι, διαβλέπουμε, ότι θεωρούν ως πολύ σημαντικό στοιχείο για τα άτομα του εγκληματικού χώρου τη συνεχή απόκρυψη των δραστηριοτήτων τους από τις διωκτικές αρχές. Αυτή η αντίληψη μεταξύ των ατόμων που αποτελούν το δείγμα μας, είναι σε ποσοστό της τάξεως του 36.54%. Ακόμη, σημαντικό στοιχείο κατά την άποψη των ερωτώμενων, είναι η διατήρηση του ελέγχου επί των παράνομων χρημάτων σε ποσοστό 15.38% και η μεταβολή της μορφής του χρήματος, της απαλλαγής του καλύτερα από τα στοιχεία που το καθιστούν παράνομο, σε ποσοστό 8.65%. Τέλος, σε ποσοστό 39.42%, επικρατεί η αντίληψη, ότι όλα τα παραπάνω, είναι εξίσου πολύ σημαντικά στοιχεία για τους εγκληματίες.

Στην Ερώτηση 3, σχετικά με τις φάσεις του ξεπλύματος χρήματος, οι ερωτώμενοι δε γνωρίζουν σε μεγάλο ποσοστό ποιες είναι οι τρεις φάσεις. Συγκεκριμένα, μόνο το 27.88% των ατόμων του δείγματος, γνώριζε, ότι οι τρεις βασικές φάσεις του ξεπλύματος χρήματος, είναι η τοποθέτηση, η διαστρωμάτωση και η ολοκλήρωση. Όλοι οι υπόλοιποι που απάντησαν σε αυτή την ερώτηση, είτε δε γνώριζαν, είτε απάντησαν λάθος. Συμπερασματικά, μπορούμε να επισημάνουμε, ότι αποτελεί πολύ ανησυχητικό παράγοντα το γεγονός ότι σε πολύ μεγάλο ποσοστό οι υπάλληλοι της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, δε γνώριζαν με ακρίβεια ποιες είναι οι τρεις βασικές φάσεις που διέπουν το ξέπλυμα χρήματος.

Στην Ερώτηση 4, γίνεται προσπάθεια να εκμαιεύσουμε τις γνώσεις που διαθέτουν οι ερωτώμενοι σχετικά με το πώς ονομάζεται το στάδιο κατά το οποίο, τα παράνομα έσοδα διοχετεύονται και αναμιγνύονται με νόμιμα κεφάλαια στην οικονομία. Από της απαντήσεις που λάβαμε, διαβλέπουμε ότι σε ποσοστό της τάξεως του 65.38% οι ερωτώμενοι απάντησαν ορθά, αναφέροντας ότι το εν λόγω στάδιο ονομάζεται τοποθέτηση. Αυτό αποτελεί πολύ ενθαρρυντικό στοιχείο, καθώς βασικό κομμάτι στην αποτροπή του σταδίου της τοποθέτησης, αποτελούν τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία δεν επιτρέπουν την κατάθεση παράνομων χρημάτων σε τραπεζικούς λογαριασμούς.

Στην Ερώτηση 5, η οποία επιδιώκει να μελετήσει σε ποιο βαθμό οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το στάδιο κατά το οποίο τα άτομα του εγκληματικού χώρου, χρησιμοποιούν τους λεγόμενους αχυρανθρώπους ή όπως αλλιώς ονομάζονται ανθρώπους βιτρίνα. Από τις απαντήσεις που λάβαμε, μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι γνωρίζουν το σωστό στάδιο κατά το οποίο συμβαίνει, που είναι το στάδιο της τοποθέτησης. Οι σωστές απαντήσεις ανέρχονται σε ποσοστό

46.15%. Αν και αρκετοί απάντησαν σωστά, δε μπορεί να εκληφθεί ως μικρό το ποσοστό των ατόμων που απάντησαν λάθος ή ακόμη δε γνώριζαν τίποτε σχετικό με τη συγκεκριμένη ερώτηση.

Στην Ερώτηση 6, σχετικά με τον παράγοντα ο οποίος δρα καταλυτικά στη γιγάντωση του φαινομένου, από τις απαντήσεις που λάβαμε τα συμπεράσματα μας είναι τα παρακάτω. Πρωτίστως, ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτώμενων απάντησαν ορθά, αναφέροντας την προστασία του απορρήτου, σε ποσοστό 30.77%. Ακόμη, σε ποσοστό 5.77% απάντησαν σωστά, ότι υπαίτιος είναι τα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών καθώς και η πλημμελής άσκηση οικονομικής εποπτείας σε ποσοστό 30.77%. Επίσης, η επιθυμητή απάντηση ήταν ότι όλα τα παραπάνω αποτελούν παράγοντες που ενισχύουν τις προσπάθειες για ξέπλυμα χρήματος, την οποία απάντησαν σωστά μόλις 27.88% των ερωτηθέντων. Τέλος, ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξεως του 4.81% απάντησαν πως δε γνωρίζουν απολύτως τίποτε σχετικά με την ερώτηση.

Στην Ερώτηση 7, σχετικά με το αν είναι εφικτό το διαδίκτυο να δράσει καταλυτικά στο φαινόμενο της εξάπλωσης του ξεπλύματος χρήματος, τα άτομα του δείγματος, απάντησαν θετικά σε ποσοστό 69.23%. Ακόμη, υπήρξε και ένα ποσοστό 20.19% το οποίο δε θεωρεί το διαδίκτυο ως σημαντικό εργαλείο στα χέρια των ατόμων του εγκληματικού χώρου. Τέλος, υπήρξε και ένα ποσοστό της τάξεως του 10.58% το οποίο απάντησε πως δε γνωρίζει.

Στην Ερώτηση 8, σχετικά με το αν η τοποθέτηση κεφαλαίων στο Ελληνικό Χρηματιστήριο αποτελεί τεχνική την οποία χρησιμοποιούν οι εγκληματίες, για να νομιμοποιήσουν τα παράνομα χρήματα τους, οι απαντήσεις ήταν οι παρακάτω. Σε ποσοστό της τάξεως του 27.88% απάντησαν, ότι κάτι τέτοιο είναι εφικτό να συμβεί. Αντίθετα, σε ποσοστό 67.31% απάντησαν ότι δε θεωρούν κάτι τέτοιο ως εφικτό, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο την εμπιστοσύνη τους στο Ελληνικό Χρηματιστήριο και συνακόλουθα στους αποτρεπτικούς μηχανισμούς που διαθέτει, σε περιπτώσεις προσπαθειών ξεπλύματος χρήματος. Τέλος, σε ποσοστό της τάξεως του 4.81% οι ερωτηθέντες, απάντησαν ότι δε γνωρίζουν.

Στην Ερώτηση 9, η οποία πραγματεύεται τις επιπτώσεις του ξεπλύματος χρήματος στο χρηματοπιστωτικό σύστημα οι απαντήσεις ήταν οι παρακάτω. Σε μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 49.04% οι ερωτηθέντες, απάντησαν ότι το ξέπλυμα χρήματος έχει τόσο αρνητικές, όσο και θετικές συνέπειες. Ακόμη, το 17.31% απάντησε, ότι υπονομεύει τη φερεγγυότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το 12.5% των ερωτώμενων, θεωρεί ευεργετική την εισροή παράνομων κεφαλαίων για τη ρευστότητα μίας χώρας. Ακόμη, το 9.62% θεωρεί το ξέπλυμα χρήματος, βασική αιτία της μείωσης των εσόδων από τη φορολογία. Τέλος, το 11.54% πιστεύει ότι επιφέρει αστάθεια στις ισοτιμίες και στη ροή κεφαλαίων, σε παγκόσμιο επίπεδο. Η επιθυμητή απάντηση, ήταν ότι όλα αυτά αποτελούν επιπτώσεις του ξεπλύματος χρήματος, αφού και η εισροή παράνομων κεφαλαίων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αποτελεί κατά την άποψη πολλών, θετικό φαινόμενο που βελτιώνει τη ρευστότητα τους.

Στην Ερώτηση 10, τέθηκε το ερώτημα του κατά πόσο, είναι ευεργετική η εισροή παράνομων κεφαλαίων σε μία χώρα. Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, διαβλέπουμε ότι θεωρούν αρνητικό φαινόμενο να υπεισέρχονται παράνομα χρήματα σε μία υγιή οικονομία, σε ποσοστό μάλιστα που ανέρχεται σε 52.88%. Αντίθετα, το 34.62% θεωρεί ευεργετική την προσέλκυση παράνομων για μία χώρα, σε βραχυχρόνιο ορίζοντα πάντα. Τέλος, το 12.5% απάντησε πως δε γνωρίζει.

Στην Ερώτηση 11, προσπαθούμε να αντλήσουμε πληροφορίες οι οποίες σχετίζονται με την αντίληψη των ατόμων του δείγματος σχετικά με τη σοβαρότητα των κινδύνων που υπάρχουν σε περιπτώσεις κοινών λογαριασμών όταν δεν εφαρμόζονται οι αρχές της δέουσας επιμέλειας. Από τις απαντήσεις που λάβαμε, διαβλέπουμε ότι σε ποσοστό 60.58% οι ερωτώμενοι θεωρούν λάθος τη μη τήρηση των αρχών της δέουσας

επιμέλειας. Αντίθετα, το 34.62% έχει αντίθετη άποψη, θεωρώντας μικρή τη πιθανότητα να αποτελέσουν τέτοιοι λογαριασμοί εργαλείο για να ξεπλυθούν χρήματα από τους επιτήδειους. Τέλος, το 4.81% απάντησε πως δε γνωρίζει.

Η Ερώτηση 12, αφορά την αρμόδια εποπτική αρχή η οποία μεριμνά για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος και την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα. Από τις απαντήσεις που λάβαμε, διαβλέπουμε ότι το 18.27% μόνο απάντησε σωστά, αναφέροντας ότι η αρμόδια αρχή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος. Ακόμη, πολύ ερωτώμενοι, σε ποσοστό της τάξεως του 25.96% απάντησαν ότι η αρμόδια αρχή, είναι η Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. Το γεγονός, ότι αρκετοί υπάλληλοι ενός τόσο σημαντικού τραπεζικού οργανισμού, όπως είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, δε γνωρίζουν ποια είναι η αρμόδια ρυθμιστική αρχή για την Ελλάδα, μόνο ανησυχητικό στοιχείο μπορεί να είναι.

Στην Ερώτηση 13, επιχειρήθηκε να μελετηθεί το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν τη σειρά κατάταξης σύμφωνα με την FATF, που βρίσκεται η Ελλάδα. Από τις απαντήσεις τους, μόνο το 28.85% απάντησαν σωστά, αναφέροντας ότι η Ελλάδα, σύμφωνα με την FATF πάντα, έχει καταταχθεί στην ονομαζόμενη γκριζα λίστα. Επίσης, σημαντικό ποσοστό, 37.5%, των ερωτηθέντων, πιστεύει ότι η Ελλάδα έχει καταταχθεί στη μαύρη λίστα. Ενώ σε ποσοστό της τάξεως του 9.62% θεωρεί ότι η Ελλάδα εκπληρώνει τις Συστάσεις της FATF. Τέλος, αρκετοί ήταν αυτοί που απάντησαν, σε ποσοστό 22.04% ότι δε γνωρίζουν επί του θέματος.

Στην Ερώτηση 14, η οποία επιχειρεί να μελετήσει σε τι βαθμό έχουν κατανοήσει οι ερωτώμενοι το άρθρο 31 του Ν. 3691/2008 το οποίο προβλέπει την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν στοιχεία πελατών, μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων. Από τις απαντήσεις που λάβαμε, διαφαίνεται ότι σε ποσοστό 40.38% απάντησαν σωστά. Παρόλα αυτά, το υπόλοιπο μέρος των ερωτηθέντων, είτε απάντησε λάθος, είτε δε γνωρίζει, σε ποσοστό που φθάνει το 33.65%. Συμπερασματικά, μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι απαντήσεις που λάβαμε στη συγκεκριμένη ερώτηση δε μας ικανοποίησαν, θεωρώντας ότι το ποσοστό των ατόμων, που καλό είναι να γνωρίζουν τις επιταγές του άρθρου 31 του Ν. 3691/2008 θα έπρεπε να ήταν μεγαλύτερο.

Στην Ερώτηση 15, σχετικά το χρονικό διάστημα το οποίο είναι υποχρεωμένα από το νόμο να φυλάσσουν τα πιστωτικά ιδρύματα τα στοιχεία των πελατών τους, τα αποτελέσματα που λάβαμε και πάλι δεν ήταν ενθαρρυντικά. Αυτό το αναφέρουμε, διότι μόνο το 26.92% των ερωτώμενων απάντησαν σωστά, αναφέροντας ότι τα στοιχεία κρατούνται για 10 χρόνια. Συνεπώς, όλα τα υπόλοιπα άτομα, απάντησαν λανθασμένα.

Στην Ερώτηση 16, επιχειρούμε να μελετήσουμε την άποψη των ερωτηθέντων, σχετικά με πόσο σημαντικό αντιλαμβάνονται το πρόβλημα του ξεπλύματος χρήματος στην Ελλάδα. Από τις απαντήσεις που λάβαμε, διαφαίνεται καθαρά, ότι θεωρούν στη συντριπτική τους πλειοψηφία, σοβαρό το πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει η χώρα μας. Αυτό αποτυπώνεται και από τις απαντήσεις τους, που σε ποσοστό 22.12% θεωρούν αρκετά μεγάλο το πρόβλημα, σε 36.54% το εκλαμβάνουν ως πολύ μεγάλο και σε ποσοστό 25.96% πιστεύουν ότι είναι πάρα πολύ μεγάλο.

Στην Ερώτηση 17, προσπαθούμε να αντιληφθούμε την άποψη των ατόμων που αποτελούν το δείγμα της έρευνας μας, σχετικά με τη σημασία που αποδίδουν, στην εκπαίδευση του προσωπικού, αναφορικά με το ρόλο αυτής στην πάταξη του ξεπλύματος χρήματος. Από τα αποτελέσματα που λάβαμε, αντιλαμβανόμαστε ότι οι ερωτηθέντες θεωρούν σημαντική την εκπαίδευση του προσωπικού. Αναλυτικότερα, σε ποσοστό της τάξεως του 24.04% απάντησαν ότι συμφωνούν και σε ποσοστό 32.69% απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα με την αξία της εκπαίδευσης. Παρόλα αυτά, από τα διαθέσιμα στοιχεία, διαφαίνεται και ένα ποσοστό 23.08% να διαφωνεί με την αξία

της εκπαίδευσης και ένα ποσοστό 3.85% που δεν έχει άποψη επί του συγκεκριμένου ζητήματος.

Στην Ερώτηση 18, μελετούμε το κομμάτι της ενημέρωσης ή εκπαίδευσης καλύτερα, που παρέχει η Εθνική Τράπεζα στους υπαλλήλους της, σχετικά τις επιταγές των διεθνών συμβάσεων και των νόμων του κράτους. Από τα αποτελέσματα που λάβαμε, αντιλαμβανόμαστε, ότι δε θεωρούν οι ερωτηθέντες σημαντική τη στήριξη που παρέχουν οι εντεταλμένοι φορείς της Εθνικής Τράπεζας στο προσωπικό της. Αυτό διαφαίνεται καλύτερα, αν μελετήσουμε τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, που σε ποσοστό 21.15% δεν είναι ικανοποιημένοι, σε ποσοστό 51.92% απαντούν ότι είναι λίγο ικανοποιημένοι. Ακόμη, υπάρχει και ένα 12.5% που δηλώνουν αρκετά ικανοποιημένοι, καθώς και ένα 4.81% που φέρεται να είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι.

Στην Ερώτηση 19, σχετικά με το ζήτημα της καθολικής επιμόρφωσης του προσωπικού, σχετικά με το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος, οι ερωτώμενοι έδωσαν τις παρακάτω απαντήσεις. Σε ποσοστό της τάξεως του 13.46% διαφωνούν απόλυτα, σε ποσοστό 19.23% φέρεται να διαφωνούν. Επίσης, υπάρχει και ένα ποσοστό 14.42% οι οποίοι δεν έχουν άποψη. Ακόμη, ένα σημαντικό κομμάτι, που ανέρχεται στο 21.15% δείχνει να συμφωνεί, καθώς και ένα ποσοστό που φθάνει το 31.73% αναφέρει ότι συμφωνεί απόλυτα.

Στην Ερώτηση 20, γίνεται προσπάθεια να μελετήσουμε τον αριθμό των σεμιναρίων τα οποία έχουν παρακολουθήσει οι ερωτώμενοι. Από τα αποτελέσματα που λάβαμε, διαφαίνεται καθαρά το γεγονός ότι μεγάλο μέρος από αυτούς έχουν παρακολουθήσει πολύ λίγα, έως κανένα σεμινάριο, σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος. Αναλυτικότερα, σε ποσοστό 32.69% δεν έχουν παρακολουθήσει κανένα σεμινάριο. Σε ποσοστό 40.38% έχουν παρακολουθήσει ένα σεμινάριο, δύο σεμινάρια έχει παρακολουθήσει το 17.31% και από τρία και άνω σεμινάρια έχει παρακολουθήσει το 9.62%. Συμπερασματικά, μπορούμε να αναφέρουμε, πως αποτελεί σημαντική αδυναμία των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας, η ελλιπής παρακολούθηση αντίστοιχων σεμιναρίων, γεγονός που καλό είναι να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τα αρμόδια στελέχη που είναι επιφορτισμένα με το κομμάτι της εκπαίδευσης του προσωπικού.

Στην Ερώτηση 21, επιχειρούμε να αναλύσουμε ένα πολύ ευαίσθητο ζήτημα για τα τραπεζικά ιδρύματα, το οποίο είναι το κομμάτι της διαχείρισης των πελατών οι οποίοι καταθέτουν μεγάλα χρηματικά ποσά. Αναλυτικότερα, πρόθεση μας είναι, η μελέτη του κατά πόσο τηρούνται από την πλευρά των υπαλλήλων, οι αρχές της δέουσας επιμέλειας, σε πελάτες οι οποίοι θεωρούνται «καλοί πελάτες». Τα αποτελέσματα της έρευνας μας, αποδεικνύουν ότι κατά την άποψη των ερωτώμενων, οι αρχές της δέουσας επιμέλειας δεν τηρούνται στις περιπτώσεις των καλών πελατών. Πιο συγκεκριμένα, το 33.65% διαφωνεί απόλυτα ότι οι αρχές της δέουσας επιμέλειας τηρούνται, το 21.15% διαφωνεί, το 13.46% συμφωνεί ότι οι αρχές της δέουσας επιμέλειας τηρούνται και μόλις το 6.73% συμφωνεί απόλυτα. Τέλος, σε ποσοστό 25% εκφράζουν ότι δεν έχουν άποψη επί του θέματος.

Στην Ερώτηση 22, μελετούμε την άποψη των ερωτώμενων αναφορικά με τους νέους τρόπους πραγματοποίησης τραπεζικών συναλλαγών, με τη χρήση του διαδικτύου, όπως είναι το E-Banking. Από τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεση μας, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα, ότι υπάρχει εμπιστοσύνη σε μεγάλο ποσοστό τις διαδικτυακές τραπεζικές υπηρεσίες. Αναλυτικότερα, το 35.58% διαφωνεί απόλυτα με την ύπαρξη αδυναμιών. Το 16.35% διαφωνεί και μόλις το 4.81% συμφωνεί με το γεγονός ότι μπορεί να υπάρχουν αδυναμίες. Ακόμη, σε ποσοστό της τάξεως του 29.81% οι ερωτώμενοι συμφωνούν απόλυτα με την ύπαρξη αδυναμιών στις παρεχόμενες διαδικτυακές υπηρεσίες. Τέλος, υπάρχει και ένα ποσοστό που φθάνει το 13.46% που δεν εκφράζει κάποια άποψη.

Στην Ερώτηση 23, γίνεται λόγος σχετικά με το βαθμό που υπάρχει συνάφεια των γενικότερων παγκόσμιων εξελίξεων, με το ζέπλυμα χρήματος. Επίσης, καλό είναι σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε πως με τον όρο παγκόσμιες εξελίξεις, αναφερόμαστε στην παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, το άνοιγμα των αγορών, της ελεύθερης διακίνηση ανθρώπων, κεφαλαίων και τεχνολογίας κ.α. Από τις απαντήσεις που λάβαμε, διαφαίνεται καθαρά, ότι το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων, θεωρεί ότι υπάρχει συνάφεια των εξελίξεων αυτών, με την εξάπλωση ή συρρίκνωση, του φαινομένου του ζεπλύματος χρήματος, σε ποσοστό 54.81%. Παρόλα αυτά, σε ποσοστό 25.96% οι ερωτώμενοι διαφωνούν απόλυτα με αυτή την άποψη και σε ποσοστό μόλις 7.69% απλώς διαφωνούν. Τέλος, σε ποσοστό 5.77% δεν εκφράζουν άποψη επί του συγκεκριμένου θέματος.

Στην Ερώτηση 24, γίνεται προσπάθεια να μελετηθεί κατά πόσο τα μέτρα που λαμβάνει ένα πιστωτικό ίδρυμα, με σκοπό την καταπολέμηση του φαινομένου του ζεπλύματος χρήματος, συνδέονται με τη φερεγγυότητα και τη φήμη, που διαθέτει. Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, διαφαίνεται καθαρά ότι συμφωνούν με την παραπάνω άποψη απόλυτα, σε ποσοστό που ανέρχεται σε 35.58% και απλώς συμφωνούν με αυτήν, σε ποσοστό 10.58%. Ακόμη, κάποιιοι από τους ερωτώμενους, σε ποσοστό 14.42% διαφωνούν απόλυτα και σε ποσοστό 16.35% απλώς διαφωνούν. Τέλος, ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού του δείγματος, που φθάνει το 23.08% δεν εκφράζει καμία άποψη.

Στην Ερώτηση 25, επιχειρούμε να κατανοήσουμε τι θεωρούν ως περισσότερο σημαντικό οι ερωτώμενοι, για την πρόληψη και την καταστολή του ζεπλύματος χρήματος. Από τα αποτελέσματα που λάβαμε, το 19.23% θεωρεί ως σημαντικότερο την εκπαίδευση και την επιμόρφωση του προσωπικού. Το 13.46% πιστεύει ότι περισσότερο σημαντικό είναι η συνέπεια και η υπευθυνότητα που επιδεικνύει το προσωπικό. Επίσης, το 11.54%, αντιλαμβάνεται ως σημαντικότερο τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων. Ακόμη, το 24.04% θεωρεί ως σημαντικότερο στοιχείο την εφαρμογή της αρχής «Γνώριζε τον πελάτη σου». Ενώ, το 31.73% πιστεύει ότι σημαντικότερο ρόλο διαδραματίζει η αποτελεσματικότητα, της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Τέλος, καλό είναι να αναφέρουμε, ότι κατά την άποψη μας, όλες οι εκδοχές είναι σωστές και διαθέτουν η κάθε μία τη δική της αξία. Αυτό που επιδιώκουμε με αυτή την ερώτηση, είναι να μάθουμε τι είναι περισσότερο ουσιώδες, σύμφωνα με την άποψη των ατόμων που αποτελούν το δείγμα μας.

Στην Ερώτηση 26, προσπαθούμε να αναλύσουμε την ηλικιακή δομή των ατόμων που αποτελούν το δείγμα της έρευνας μας. Από τα διαθέσιμα στοιχεία, το μεγαλύτερο κομμάτι των ερωτώμενων κυμαίνεται από 46 ετών και άνω, σε ποσοστό της τάξεως του 38.46%. Ακολουθεί, με ποσοστό 37.5% η δεύτερη ομάδα ατόμων, ηλικίας από 36 έως 45 ετών. Ενώ, με ποσοστό 24.04% τελευταία είναι η ομάδα των ατόμων, που ηλικιακά είναι από 25 έως 35 ετών. Συνοψίζοντας, μπορούμε να αναφέρουμε, ότι το γεγονός ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι είναι άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, αποτελεί θετικό στοιχείο για την έρευνα μας, καθώς τα μεγαλύτερα σε ηλικία τραπεζικά στελέχη, διαθέτουν μεγαλύτερη ωριμότητα και εμπειρία, σε αντίθεση με τα νεότερα.

Στην Ερώτηση 27, μελετούμε το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων που αποτελούν το δείγμα της έρευνας μας. Τα αποτελέσματα, κατέδειξαν ότι, οι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου ανέρχονται στο ποσοστό της τάξεως του 30.77%. Επίσης, οι κάτοχοι τίτλου σπουδών Πανεπιστημίου, αποτελούν το 45.19% του δείγματος. Τέλος, οι κάτοχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού τίτλου, ανέρχονται στο 24.04% των ερωτώμενων. Το συμπέρασμα, είναι ότι στο μεγαλύτερο βαθμό, τα τραπεζικά στελέχη διαθέτουν ανώτερη μόρφωση, στοιχείο απαραίτητο, για τη σωστή επιτέλεση της εργασίας τους.

Στην Ερώτηση 28, μελετούμε το ετήσιο εισόδημα των ερωτηθέντων. Από τα στοιχεία της έρευνας μας, παρατηρούμε ότι το 13.46% αμείβεται με ποσά μέχρι 10.000€. Το 36.54% αμείβεται με ποσά από 10.001 έως 20.000€. Το 15.38% κερδίζει από 20.001 έως 30.000€. Το 15.38% λαμβάνει από 30.001 έως 45.000€. Καθώς και το 19.23% εισπράττει σε ετήσια βάση περισσότερα από 45.000€. Το συμπέρασμα που απορρέει από τα στοιχεία της έρευνας είναι, ότι στο μεγαλύτερο βαθμό, τα άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα, είναι καλά αμειβόμενοι υπάλληλοι της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Στην Ερώτηση 29, ερευνούμε το ποσοστό των ανδρών και γυναικών, που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας μας. Από τα στοιχεία που διαθέτουμε, το 38.46% των ερωτώμενων ήταν άνδρες και το 61.54% ήταν γυναίκες. Το συμπέρασμα που απορρέει από τα στοιχεία αυτά, είναι μάλλον ότι οι γυναίκες ήταν περισσότερο δεκτικές στο να συνδράμουν στην έρευνα μας, απαντώντας στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που τους διανεμήθηκε.

Έλεγχος αξιοπιστίας στοιχείων και συμφωνίας εκτιμητών

Με τον όρο αξιοπιστία, αναφερόμαστε σε ένα σύνθετο ζήτημα, καθώς καλύπτει διαφορετικές έννοιες και μετρήσεις. Ο λόγος που επιλέχθηκε, να πραγματοποιηθεί η ανάλυση αυτή, είναι για να μελετήσουμε σε βάθος, το βαθμό της αξιοπιστίας του δείγματος μας. Αυτό, αποτελεί πολύ σημαντικό στοιχείο για τους εκάστοτε ερευνητές, καθώς τους καθιστά ικανούς να γνωρίζουν, αν έχουν επιλέξει δείγμα το οποίο είναι αξιόπιστο ή όχι. Αναλυτικότερα, ο πρώτος δείκτης, είναι ο δείκτης Άλφα και ο δεύτερος, είναι ο δείκτης αξιοπιστίας Διχοτόμησης. Ακόμη, η ανάλυση μας, δεν περιορίζεται μόνο στους δύο αυτούς δείκτες, αλλά και σε περαιτέρω ανάλυση της αξιοπιστίας, μεταξύ των παραπάνω δύο εκτιμητών, με τη χρήση του συντελεστή Κάπα. Με αυτό τον τρόπο, θα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, το βαθμό συμφωνίας μεταξύ των δύο εκτιμητών (Κουπνίας 2000; Yin 2003; Thomas 2011; Kumar 2005).

Αξιοπιστία Άλφα

Ο συντελεστής Άλφα, είναι ο μέσος όρος όλων των πιθανών τιμών της αξιοπιστίας διχοτόμησης για το ερωτηματολόγιο και επομένως, μπορεί να προτιμηθεί, καθώς δεν εξαρτάται από τη διάταξη των στοιχείων. Ο συντελεστής Άλφα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο μείωσης του μεγέθους ενός ερωτηματολογίου, με ταυτόχρονη διατήρηση ή και βελτίωση της εσωτερικής του αξιοπιστίας. Η τιμή του δείκτη Άλφα, είναι 0.701 όπου αν στρογγυλοποιήσουμε τη συγκεκριμένη τιμή σε δύο δεκαδικά ψηφία, τότε η τιμή που έχουμε είναι 0.70. Το αποτέλεσμα του δείκτη Άλφα, μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι η κλίμακα μας, διαθέτει καλή αξιοπιστία. Αυτό, βασίζεται στην παραδοχή, ότι αν το αποτέλεσμα του συντελεστή Άλφα είναι μεγαλύτερο ή ίσο με το 0.70 ο δείκτης θεωρείται ικανοποιητικός (Yin 2003).

Αξιοπιστία Διχοτόμησης

Η αξιοπιστία διχοτόμησης (split-half), αναφέρεται στη συσχέτιση μεταξύ μετρήσεων που βασίζονται στο πρώτο μισό των στοιχείων της λίστας, τα οποία θα συμπεριληφθούν στο ερωτηματολόγιο, καθώς και μετρήσεων, που βασίζονται στο δεύτερο μισό των στοιχείων. Η τιμή που έχει ο δείκτης αξιοπιστίας Διχοτόμησης, είναι 0.605 όπου αν το αποτέλεσμα αυτό το στρογγυλοποιήσουμε σε δύο δεκαδικά, το τελικό αποτέλεσμα που θα έχουμε θα είναι 0.61. Επίσης, οι επιθυμητές τιμές του δείκτη, είναι μεγαλύτερες ή ίσες από 0.70. Σε αυτήν την περίπτωση, συμπεραίνουμε ότι, η αξιοπιστία Διχοτόμησης των είκοσι εννέα στοιχείων της κλίμακας είναι 0.61 γεγονός που αποδεικνύει ότι η κλίμακα, διαθέτει μέση αξιοπιστία (Thomas 2011).

Αξιοπιστία μεταξύ εκτιμητών με το συντελεστή Κάπα

Η αξιοπιστία μεταξύ εκτιμητών (inter-rater reliability) η οποία πραγματοποιείται με το συντελεστή Κάπα, είναι κατά βάση μια μέτρηση της συμφωνίας μεταξύ των εκτιμήσεων, δύο διαφορετικών εκτιμητών. Έτσι, είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις ανοικτών δεδομένων. Αναλυτικότερα, αποτελεί αξιόπιστη μέθοδο, σε περιπτώσεις που επιδιώκουμε την ποσοτικοποίηση ποιοτικών δεδομένων. Έχει σχέση με την έκταση της ακριβούς συμφωνίας μεταξύ εκτιμητών, σε σύγκριση με τη συμφωνία που μπορούμε να αναμένουμε κατά τύχη. Η τιμή που έχει ο συντελεστής Κάπα, είναι 0.850. Ακόμη, αν το συγκεκριμένο αποτέλεσμα, το στρογγυλοποιήσουμε σε δύο δεκαδικά ψηφία, η τιμή που θα έχουμε ως αποτέλεσμα θα είναι 0.85. Το συμπέρασμα το οποίο καταλήγουμε είναι ότι ο συντελεστής Κάπα, ο οποίος είναι στατιστικώς σημαντικός με $p = 0.046$, δείχνει πολύ υψηλό επίπεδο συμφωνίας μεταξύ των δύο εκτιμητών, δηλαδή του δείκτη Άλφα και του δείκτη Διχοτόμησης. Οι τιμές, οι οποίες είναι επιθυμητές ως αποτελέσματα του συντελεστή Κάπα, είναι οι μεγαλύτερες ή ίσες του 0.70. Συνεπώς, στην περίπτωση μας, τα αποτελέσματα μας, χαρακτηρίζονται, ως πολύ θετικά, σχετικά με τη συμφωνία μεταξύ των δύο εκτιμητών, που εδώ είναι σχεδόν απόλυτη (Thomas 2011).

Συμπεράσματα της έρευνας

Ολοκληρώνοντας την έρευνα μας, μπορούμε να αναφέρουμε τα συμπεράσματα στα οποία οδηγηθήκαμε, από τη μελέτη της επιλεγμένης βιβλιογραφίας, καθώς και τα αποτελέσματα τα οποία εκμαιεύσαμε από τη διανομή των ερωτηματολογίων στους υπαλλήλους της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Επίσης, η βασική πεποίθηση που απορρέει, ερευνώντας τα διαθέσιμα στοιχεία, είναι ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, αποτελεί νοσηρό φαινόμενο της εποχής μας, με σαφείς ενδείξεις ότι επεκτείνεται με ταχύτετους ρυθμούς. Ακόμη, δεν είναι λίγες οι φορές, όπου σε κυκλώματα ξεπλύματος χρήματος, εμπλέκονται ευπόληπτα άτομα, υπεράνω κάθε υποψίας, κλονίζοντας με αυτόν τον τρόπο την εμπιστοσύνη των πολιτών στις αξίες και τις αρχές που διέπουν κάθε κοινωνία.

Σύμφωνα με την άποψη που τείνει να μετατραπεί σε κανόνα, ότι η ροπή κάποιων ατόμων στον εύκολο πλουτισμό και γενικότερα η ύπαρξη παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων, είναι ανέφικτο να εξαιρεθούν από κάθε κοινωνία. Οι διωκτικές αρχές αρκετών κρατών, επιδιώκουν τον περιορισμό του φαινομένου σε όσο το δυνατόν χαμηλότερα επίπεδα. Ακόμη, με την άποψη αυτή, είναι σύμφωνη και η κοινωνία, η οποία είναι έτοιμη να ανεχθεί σε μικρό βαθμό πάντα, την ύπαρξη εγκληματικών δραστηριοτήτων. Όλα αυτά τονίζεται, ότι θα πρέπει να μην αποτελούν τροχοπέδη στην ομαλή και απρόσκοπτη εξέλιξη της χώρας, καθώς η γιγάντωση τους, αποτελεί μείζονος σημασίας πρόβλημα (Biagioli 2008).

Επιπρόσθετα, το οικονομικό έγκλημα, εκτός του ότι καταλαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερο κομμάτι της οικονομίας, πλέον, αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα αυτής, σε κάποιο βαθμό. Ωστόσο, δεν είναι λίγοι αυτοί που θεωρούν θετικό το στοιχείο της ελεύθερης διακίνησης παράνομων κεφαλαίων στα τραπεζικά ιδρύματα, ιδιαίτερα στην παρούσα φάση, όπου η οικονομία διακατέχεται από οικονομική δυσπραγία. Ακόμη, κατά την άποψη τους, τα παράνομα χρήματα, βελτιώνουν τους δείκτες ρευστότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αυξάνεται η ανάπτυξη στη χώρα, αυξάνεται η κατανάλωση και γενικότερα η χώρα αποτελεί πόλο έλξης για τους επενδυτές. Φυσικά, οι υπέρμαχοι αυτής της άποψης, αμελούν να αναφέρουν τη στρέβλωση που προκαλεί στην υγιή οικονομική ζωή, η συνεχής νόθευση της με παράνομα χρήματα, τα οποία καθίστανται ανέφικτο να ελεγχθούν και να υπολογισθούν.

Επιπρόσθετα, είναι αρκετές οι περιπτώσεις όπου η ανεξέλεγκτη δράση των εγκληματικών κυκλωμάτων, έχει οδηγήσει στην εδραίωση τους σε ορισμένες χώρες σε τέτοιο βαθμό όπου είναι ικανά τα παράνομα κυκλώματα να έχουν στην ιδιοκτησία τους

επιχειρήσεις, με τις οποίες κατορθώνουν να ξεπλένουν τα παράνομα χρήματα τους, αλλά και να έχουν πρόσβαση στην υγιή οικονομία, ως ευυπόληπτοι επιχειρηματίες.

Τα τελευταία χρόνια, πληθαίνουν οι μελέτες οι οποίες επιχειρούν να ερμηνεύσουν και να μετρήσουν, το ξέπλυμα χρήματος. Αυτές οι προσπάθειες αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και της επέκτασης του διαδικτύου, παράγοντες που έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία των κοινωνιών.

Κλείνοντας, αποτελεί επιθυμία μας, τα στοιχεία τα οποία προέκυψαν, τόσο από τη μελέτη της επιλεγμένης βιβλιογραφίας, όσο και από την εμπειρική μελέτη, να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης από μετέπειτα ερευνητές. Ακόμη, καλό θα ήταν, να χρησιμοποιηθούν ως μέτρο σύγκρισης, μετέπειτα ερευνών, ώστε να πραγματοποιηθεί αντιπαραβολή με τα δικά μας αποτελεσμάτα.

Βιβλιογραφία

1. Agarwal JD, Agarwal A (2004) Globalization and international capital flows. *Finance India* 19:65-99
2. Agarwal JD, Agarwal A (2006) Money Laundering: New Forms of Crime, Victimization, presented at the National Workshop on New Forms of Crime, Victimization, with reference to Money Laundering, Indian Society of Victimology, Department of Criminology. University of Madras, India
3. Alvanou M (2001) Money Laundering In Greece: A Problem For All Europe. Greek Police Officer's Academy, Athens
4. Angell O, Ian D, Dionysios S (2005) Systems Thinking about Anti-Money Laundering: Considering the Greek Case. *Journal of Money Laundering Control* 8:271-284
5. Argentieri A, Bagella M, Busato F (2006) Money Laundering in a Two Sector Cash-In-Advance Model, Mimeo
6. Baker WR (2005) Capitalism The Athilles heel. A review of studies of transnational crime, Mimeo
7. Biagioli A (2008) Financial crime as a threat to the wealth of nations: A cost-effectiveness approach. *Journal of Money Laundering Control* 11:88-95
8. Blomberg SB, Gregory D, Weerapana A (2004) Economic Conditions and Terrorism. *European Journal of Political Economy* 20:463-478
9. Blomberg SB, Hess GD, Orphanides A (2004) The macroeconomic consequences of terrorism. *Journal of monetary economics* 51:1007-1032
10. Buchanan B (2004) Money laundering a global obstacle. *Research in International Business and Finance* 18: 115-127
11. Campbell A (2000) The Financial Services Authority and the Prevention of Money Laundering. *Journal of Money Laundering Control* 4:7-11
12. Chaikin D (2009) Risk-Based Approaches to Combating Financial Crime. *Journal of Law and Financial Management* 8:20-27
13. Chong A, Lopez-de-Silanes F (2006) Money Laundering and its Regulation, Working Paper n. 590. Research Department, Inter-American Development Bank, Washington D.C.
14. Compin F (2008) The role of accounting in money laundering and money dirtying, *Critical Perspectives on Accounting* 19:591-602
15. Cuéllar MF (2003) The Tenuous Relationship between the Fight Against Money Laundering and the Disruption of Criminal Finance. *The Journal Of Criminal Law & Criminology* 93:311, 465
16. Dorn N, Levi M, (2008) East Meets West in Anti-Money Laundering and Anti-Terrorist Finance: Policy Dialogue and Differentiation on Security, the Timber Trade and Alternative Banking. *Asian Criminology* 3:91-110

17. Erasmus ND (2009) Let's Hope the New OECD Guidelines on Money Laundering Will Not Create More Unnecessary Tax Auditing. TJSJL Research Paper No. 14
18. FATF (2004) FATF Standards, FATF 40 Recommendations 20 June 2003 (incorporating the amendments of 22 October 2004)
19. FATF (2004) FATF Standards, FATF IX Special Recommendations, 22 October 2004
20. FATF (2007) Annual Review of Non-Cooperative Countries and Territories 2006-2007: Eighth NCCT Review, 12 October 2007
21. FATF (2007) GREECE, Report on Observance of Standards and Codes, FATF Recommendations for Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, 23 July 2007
22. FATF (2007) Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing
23. FATF (2007) Summary Of The Third Mutual Evaluation Report, Anti-Money Laundering And Combating The Financing Of Terrorism, Greece, 29 June 2007
24. FATF (2010) Improving Global Compliance: On-Going Process, 18 February 2010
25. FATF (2010) Mutual Evaluation Interim Follow-up Report, Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Greece, 19 February 2010
26. FATF (2010) Mutual Evaluation of Greece-8th Follow-up Report, 29 June 2010
27. FATF (2010) Mutual Evaluation of Greece-9th Follow-up Report, 20 October 2010
28. Gao S, Wang H, Xu D, Wang Y (2007) An intelligent agent-assisted decision support system for family financial planning. *Decision Support Systems* 44:60–78
29. Gao S, Xu D (2009) Conceptual modeling and development of an intelligent agent-assisted decision support system for anti-money laundering. *Expert Systems with Applications* 36:1493-1504
30. Gao Z, Ye M (2007) A framework for data mining-based anti-money laundering research. *Journal of Money Laundering Control* 10:170-179
31. Geiger H, Wuensch O (2007) The fight against money laundering: An economic analysis of a cost-benefit paradoxon. *Journal of Money Laundering Control* 10:91-105
32. Garay-Salamanca LJ, Salcedo A, De León-Beltrán I (2010) *Illicit Networks Reconfiguring States, Social Network Analysis of Colombian and Mexican Cases*. Metodo Foundation, Bogotá
33. Gnutzmann H, McCarthy K, Unger B (2008) *Dancing with the Devil: A Study of Country Size and the Incentive to Tolerate Money Laundering*. LexisNexis, Edinburgh
34. Graham T (2003) *Butterworths International Guide to Money Laundering Law and Practice (Second Edition)*. LexisNexis, Edinburgh
35. Hampton P, Mark CJ (2002) Offshore Pariahs? Small Island Economies, Tax Havens, and the Re-configuration of Global Finance. *World Development* 30:1657-1673
36. Ho Look C (2007) *Bankers Liability for Mistaken Receipts and Misdirected Funds*. Freshfields Bruckhaus Deringer, London
37. Holder EW (2003) The International Monetary Fund's Involvement in Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism. *Journal of Money Laundering Control* 6:383-387
38. Hülse R (2008) Even clubs can't do without legitimacy: Why the anti-money laundering blacklist was suspended. *Regulation & Governance* 2:459-479
39. International Monetary Fund (2005) Monetary and Financial Systems Department, *Detering Abuse of the Financial System: Elements of an Emerging International Integrity Standard*, IMF Policy Discussion Paper, prepared by R. Barry Johnston and John Abbott, March 2005

40. International Monetary Fund (2007) Western Hemisphere Department, A Theory of "Crying Wolf": The Economics of Money Laundering Enforcement, IMF Working Paper, prepared by Előd Takáts, authorized for distribution by Ana Lucía Coronel, April 2007
41. International Monetary Fund (2010) The IMF and the Fight Against Money Laundering and the Financing of Terrorism, April 2010
42. Koynias A (2000) Import in the Statistics. Christodoylidi, Greece
43. Kumar R (2005) Research Methodology: A step by step guide for beginners. Pearson Education, USA
44. Masciandaro D (1999) Money Laundering: the Economics of Regulation. European Journal of Law and Economics 7:225-240
45. Masciandaro D, Barone R (2008) Worldwide Anti-Money Laundering Regulation: Estimating Costs and Benefits, Paolo Baffi Centre on Central Banking and Financial Regulation, "Paolo Baffi Centre Research Paper Series No. 2008-12
46. McClean D (2007) Transnational Organized Crime. A Commenatry on the UN Convention and its Protocols. Oxford UP 68-92
47. McDowell J (2001) The Consequences of Money Laundering and Financial Crime, Economic Perspectives. Electronical Journal of the US Department of State 6:6-8
48. Menon R, Kuman S (2005) Understanding the role of technology in anti-money laundering compliance, Infosys Technology Ltd, Bangalore
49. Nair M (2007) National Innovation Ecosystem and Competitiveness: Leapfrogging Strategies for Developing Countries. Working Paper, Monash University, Monash
50. Nawaz S, McKinnon R, Webb R (2002) Informal and Formal Money Transfer Networks: Financial Service or Financial Crime. Journal of Money Laundering Control 5:330-337
51. Organisation for Economic Co-operation and Development (2002) Measuring the Non-Observed Economy – A Handbook. OECD Publications, Paris.
52. Pellegrina LD, Masciandaro D (2008) The Risk Based Approach in the New European Anti-Money Laundering Legislation: A Law and Economics View, "Paolo Baffi" Centre on Central Banking and Financial Regulation, Paolo Baffi Centre Research Paper Series No. 2008-22
53. Petras J (2001) "Dirty Money", Foundation of US Growth and Empire Size and Scope of Money Laundering by US Banks, Centre for Research on Globalisation. Binghamton University, La Jornada
54. Ping H (2004) Fight Against Money Laundering. A Comparative Perspective. Erasmus University, Rotterdam
55. Quirk JP (1996) Macroeconomic Implications of Money Laundering, IMF Working Paper, Washington, DC: International Monetary Fund, No. 96/66, June
56. Reuter P (2007) Are Estimates of the Volume of Money Laundering Either Useful or Feasible? Paper prepared for the conference Tackling Money Laundering. University of Utrecht, Utrecht
57. Schneider F (2007) Money Laundering: Some Preliminary Empirical Findings, Paper presented at Tackling Money Laundering. Public Choice. 144:473-486
58. Schneider F (2008) Money Laundering and Financial Means of Organized Crime: Some Preliminary Empirical Findings, Paolo Baffi Centre on Central Banking and Financial Regulation, Paolo Baffi Centre Research Paper Series No. 16
59. Schneider F, Windischbauer U (2008) Money laundering: some facts. European Journal of Law and Economics 26:387-404
60. The Egmont Group (2008) Annual Report May 2007 – June 2008
61. The Egmont Group (2009) Annual Report July 2008 – June 2009

62. The Egmont Group (2010) Executive Summary of the Final Report on Survey of FIU Governance Arrangements, an Egmont Group and World Bank Project, January 19, 2010
63. Thomas G (2011) How to Do Your Case Study: A Guide for Students and Researchers. Sage, Thousand Oaks
64. Tsingou E (2007) Fighting Financial Crime: Global Public Policy and the Anti-Money Laundering Regime. Paper presented at ISA Annual Convention, Chicago
65. Unger B, Siegel M, Ferwerda J (2006) The Amounts And The Effects Of Money Laundering. Report for the Ministry of Finance, Netherlands
66. Walker J (1998) Modelling global money laundering flows-some findings. Physics Web. www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au
67. Walker J (1999) Measuring the Extent of International Crime and Money Laundering. Kriminál Expo, Budapest
68. Walker J (2007) How Big is Global Money Laundering? *Journal of Money Laundering Control* 3:25-37
69. Walker J (2007) Measuring Global Money Laundering. Paper presented at the conference, Tackling Money Laundering, University of Utrecht, Utrecht
70. Walker J, Unger B (2009) Measuring Global Money Laundering: The Walker Gravity Model. *Review of Law & Economics* 5:821-853
71. Williams FT (2009) Banker as victim: an approach to money laundering prosecutions. *Journal of Money Laundering Control* 12:50-58
72. Yin RK, (2003) *Case Study Research: Design and Methods*. Sage, Thousand Oaks
73. Yuksel, M (1991) *Money Laundering*. Reserve Bank of Australia

Legalization of income from criminal activities and the confrontation of phenomenon in the banking branch

Theodoros Karadimas*, Panagiota Karadima**

* PhD Candidate. Hellenic Open University, School of Science and Technology.

Elements of communication: thodoris@otenet.gr

** Student. Hellenic Open University, School of Science and Technology. Elements of communication: pn_karadima@yahoo.gr

Abstract

The current society which is possessed by the release of world markets, the ceaseless transport of capital and workers, as well as the rapid diffusion of technological realizations, they helped catalytic in the realization of changes that until now struck unthinkable. The reason becomes, for the more general change of society, the economy and most general would say life and action of persons. This because, with the opening of markets it was rendered possible is achieved also the opening of societies with the parallel change of our culture from the closely local limits, in worldwide. This more general climate of change, was helped by the states, which provided important help to the said multinational companies, that included economic, technological and naturally legal facilitations. Besides, good it is are pointed out the fact that, the more general opening of markets and easier economic infiltration by a country in a other, it encouraged the growth and simultaneous extension of criminal energies as the legalization of income from illegal economic activities, phenomenon that is many times over reported also as rinsing of money. In this morbid situation, contributed catalytic and factors as the diffusion of new technologies and naturally the inter-country agreements that forecasted freedom of movements for the economic action in world level henceforth. With few reasons, with the businessmen which practice legal enterprising action, they are encouraged in extend their action and businessmen that practice illegal economic activities. The organized crime, apart from the erosion that it involves in a society and in her members, constitutes a serious threat for the order operation of financier system, so much in world, what in international level. For the restriction and the progressive obliteration of phenomenon, for their part the states, in national and in world level, have proceeded in the establishment of laws, capable they constitute brake in these activities. For their part now the financier institutions, attempt they check the rinsing of money, with the application of modern informative systems, the continuous education of their employees in questions of economic crime, the application of rules of right the national but also world right and finally with the continuous collaboration with other financing institutions in regard to questions of transmission of knowledge in the better fighting of cases of economic crime. In the present inquiring effort, is attempted the investigation of extent of phenomenon in national level but also in international. Still, important gravity has been given, in the analysis of used methods from the side of National Bank of Greece, which constitutes the more powerful banking organism in our country. Taking into consideration all more, it is attempted are studied thoroughly the third economy, her reasons and naturally are given her explicit ways of fighting.

Keywords: *Money laundering, volume of money laundering, economic crime, persecutory authorities, banks, increased necessary assiduity.*